

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 27 октомври 2021 г.
(OR. en)

13290/21

WTO 247

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От:	Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-жа Martine DEPREZ, директор
Дата на получаване:	27 октомври 2021 г.
До:	Г-н Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, генерален секретар на Съвета на Европейския съюз
№ док. Ком.:	COM(2021) 654 final
Относно:	ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ относно изпълнението и правоприлагането на търговските споразумения на ЕС

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2021) 654 final.

Приложение: COM(2021) 654 final

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 27.10.2021 г.
COM(2021) 654 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

относно изпълнението и правоприлагането на търговските споразумения на ЕС

{SWD(2021) 297 final}

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	Въведение	2
II.	Пълноценно използване на възможностите, предоставени от търговските споразумения на ЕС	9
II.1	Търговия с преференциални партньори — основни промени през 2020 г.....	9
II.2	Напредък в изпълнението на търговските споразумения на ЕС: примери от четирите региона (Азия, Северна и Южна Америка, съседните на Съюза държави и държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн).....	14
III.	Подкрепа за използването на търговските споразумения от малките и средните предприятия.....	26
IV.	Преодоляване на пречките и намиране на решения.....	32
IV.1	Актуално състояние на пречките пред търговията и премахването им през една изпълнена с предизвикателства година.....	32
IV.2	Улесняване на подаването на жалби: Единна входна точка	41
V.	Двустранно и многостранно правоприлагане на търговски ангажименти: разрешаване на спорове.....	42
V.1	Прибягване до уреждането на спорове	43
V.2	Подновяване на резерва от арбитри и експерти в областта на ТУР	46
V.3	Отговор на пречките пред уреждането на спорове	47

Годишен доклад относно изпълнението и правоприлагането за 2021 г.

I. Въведение

Това е първият доклад на Комисията относно дейностите по изпълнение и правоприлагане в областта на търговията. Той следва назначаването на 24 юли 2020 г. в Комисията на първия **главен служител по правоприлагането в областта на търговията**, който да наблюдава и ръководи ефективното изпълнение и правоприлагане на търговските споразумения и договорености на ЕС, с изричен мандат да докладва пред Европейския парламент, както и пред Съвета и обществеността. Настоящият доклад, който ще бъде публикуван всяка година, е основният инструмент за това.

Преминаването към **още по-стриктно изпълнение и правоприлагане** на търговските ангажименти през мандата на Комисията на председателя Фон дер Лайен произтича от два основни фактора. Първо, в резултат на водените 10 години интензивни и успешни преговори за разширяване на мрежата от преференциални търговски споразумения на ЕС, сега ЕС трябва все повече да отделя внимание на тяхното цялостно и ефективно изпълнение. Второ, обстановката в областта на световната търговска политика се промени много съществено през последните няколко години, като се появяват нови предизвикателства. Това включва структурни дисбаланси, проблеми, свързани с еднаквите условия на конкуренция и достъпа до пазара, както и използването за политически цели от търговски партньори на ЕС на неоснователни ограничителни едностранни мерки или дори икономическа принуда. На всички тези предизвикателства ЕС трябва да представи по-категоричен отговор.

Структура на доклада

В доклада са обхванати **четири приоритетни области, свързани с изпълнението и правоприлагането**:

1. пълноценно използване на възможностите, предоставени от търговските споразумения на ЕС (раздел II);
2. подкрепа за използването на търговските споразумения от малките и средните предприятия (раздел III);
3. преодоляване на пречките и намиране на решения (раздел IV), както и
4. двустранно и многостранно правоприлагане на търговски ангажименти: разрешаване на спорове (раздел V).

В доклада е представено въздействието на най-важните от икономическа гледна точка търговски споразумения на ЕС и действия, предприети от Комисията с цел премахване на пречките пред търговията и инвестициите на пазарите на трети държави. Той обединява в един доклад предишния годишен доклад за изпълнението на търговските

споразумения на ЕС¹ и придружаващия го работен документ на службите на Комисията, както и предишния годишен доклад относно пречките пред търговията и инвестициите². В него се съдържа информация за дейностите, предприети от Комисията в партньорство с държавите членки съгласно Стратегията за достъп до пазара с цел подобряване на достъпа до пазара и подпомагане на МСП да се възползват в максимална степен от търговските споразумения на ЕС, и е показано как Комисията работи с гражданското общество. В него също така е представен отчет за действията по правоприлагане в областта на търговията, предприети от Комисията съгласно въведените от Световната търговска организация (СТО) механизми за уреждане на спорове, по двустранните търговски споразумения и съгласно Регламента на ЕС за пречките пред търговията³. Накрая, в доклада са представени статистически данни за търговията и инвестициите по 37-те основни търговски споразумения на ЕС за 2020 г. (стоки) и 2019 г. (услуги) и са обхванати значителните промени до края на второто тримесечие на 2021 г.

Тъй като Споразумението за търговия и сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство влезе в сила едва на 1 май 2021 г. (като временно се прилагаше от 1 януари), то ще бъде обхванато от доклада, който ще бъде публикуван през 2022 г.

В придружаващия работен документ на службите на Комисията⁴ се съдържа допълнителна информация, допълваща раздел II.2 от доклада, за всяко от 37-те основни търговски споразумения на ЕС, които се прилагаха за голяма част от 2020 г. В работния документ на службите на Комисията също така се съдържа информация, допълваща раздел IV.1 от доклада, по-специално списък на новите регистрирани пречки и на изцяло или частично отстранените през 2020 г. пречки.

Области, обхванати от отделен доклад (едностранни инструменти)

Следните области на изпълнение и правоприлагане подлежат на самостоятелно докладване от Комисията:

1. Използването на **инструменти за търговска защита** в случаите на дъмпингов или субсидиран внос, който вреди на промишлеността на ЕС, или действията за справяне с фалшифицираните стоки или с други нарушения на правата върху интелектуалната собственост (ПИС) на дружества от ЕС в чужбина са

¹ Първият доклад е публикуван през 2017 г.; 4-тият и последен доклад, COM(2020)705 от 12 ноември, е на разположение на адрес: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2020\)705&lang=bg](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2020)705&lang=bg)

² Първият доклад е публикуван през 2010 г.; 10-тият и последен доклад, COM(2020)236 от 15 юни, е на разположение на адрес: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2020\)236&lang=bg](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2020)236&lang=bg)

³ Регламент (ЕС) 2015/1843 за установяване на процедури на Съюза в областта на общата търговска политика с оглед гарантиране упражняването от Съюза на правата, които са му предоставени съгласно правилата за международна търговия, по-специално тези, които са установени под егидата на Световната търговска организация (кодифициран текст) (ОВ L 272, 16.10.2015 г., стр. 1—13).

⁴ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

обхванати от годишния *Доклад относно търговската защита*⁵ и редуващите се на всеки две години публикации на Комисията *Доклад относно правата върху интелектуалната собственост*⁶ и *Списък с фалшифицирани и пиратски стоки*⁷.

2. Използването от страна на Комисията на **инструментите на политиката за контрол на износа и инвестициите**, по-специално на Регламента на ЕС относно *контрола на износа на изделия с двойна употреба*⁸ и на *механизма за скрининг на преките чуждестранни инвестиции на ЕС*⁹, ще бъде обхванато от доклади, които се очаква да бъдат публикувани в средата на ноември 2021 г., в които за първи път ще бъде представен подробен общ преглед на контрола на стратегическите инвестиции и на износа на ЕС. Износът се отчита на доброволни начала от 2013 г. насам. Съгласно новия Регламент относно контрола на износа вече е задължително представянето на годишен доклад, както и се прилагат изисквания за прозрачност.
3. Накрая, информация за функционирането и дейността по наблюдение и правоприлагане съгласно Общата схема от преференции (ОСП) се включва в самостоятелен доклад, който се публикува на всеки 2 или 3 години. На 22 септември 2021 г. Комисията прие своето предложение за нов регламент относно ОПС¹⁰, който ще се прилага от 1 януари 2024 г.

Нови инструменти, въведени през 2020 г.

С оглед на приоритета за ефективно изпълнение и правоприлагане Комисията въведе през втората половина на 2020 г. **и нови инструменти, насочени директно към общностите от заинтересовани страни**, за да ги ангажира и да подобри ефикасността на усилията на Комисията в тази област.

⁵ 39-и годишен доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно антидъмпинговите, антисубсидийните и защитните мерки на ЕС и използването от трети държави на насочени срещу ЕС инструменти за търговска защита през

2020 г.: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/august/tradoc_159782.PDF

⁶ Доклад от 27 април 2021 г. относно защитата и прилагането на ПИС в трети държави: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf

⁷ Списък на Комисията с фалшифицирани и пиратски стоки; Работен документ на службите на Комисията (2020) 360 final от 14 декември 2020 г.; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/december/tradoc_159183.pdf

⁸ Регламент (ЕС) 2021/821 от 20 май 2021 г. за въвеждане на режим на Съюза за контрол на износа, брокерската дейност, техническата помощ, транзита и трансфера на изделия с двойна употреба (преработен текст) (ОВ L 206, 11.6.2021 г., стр. 1 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0821>)) (преди това Регламент (ЕО) № 428/2009 на Съвета от 5 май 2009 г. за въвеждане режим на Общността за контрол на износа, трансфера, брокерската дейност и транзита на изделия и технологии с двойна употреба (ОВ L 134, 29.5.2009 г., стр. 1 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-BG/TXT/?from=BG&uri=CELEX%3A32009R0428>))).

⁹ Регламент (ЕС) 2019/452 за създаване на рамка за скрининг на преки чуждестранни инвестиции в Съюза (ОВ L 79I, 21.3.2019 г., стр. 1—14).

¹⁰ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/september/tradoc_159803.pdf

- ✓ През октомври 2020 г., в отговор на конкретни искания, отправени от заинтересовани страни и Европейския парламент, Комисията даде ход на своя нов портал „**Access to Markets**“ (A2M)¹¹, с който се предоставя лесно достъпна и многоезична информация за това как работят на практика търговските споразумения на ЕС, в това число и специфични функционалности, с които да помогне на операторите да се ориентират в неговите по-сложни функции. A2M включва конкретни инструменти, които помагат на хора и предприятия с всякакви размери да се възползват в максимална степен от търговските споразумения на ЕС (например инструмента за самооценка във връзка с правилата за произход, ROSA). Целта е допълнително да се улесни достъпът на дружествата до пазарите на трети държави.
- ✓ През ноември 2020 г. Комисията създаде **единна входна точка**¹² в генерална дирекция „Търговия“, включително механизъм за подаване на жалби, за да се даде възможност на всички заинтересовани страни от ЕС да подават жалби относно евентуално неспазване от трети държави на техните международни търговски ангажименти, поети към ЕС. С помощта на единната входна точка се прилага единен подход по отношение на жалбите, свързани с достъпа до пазара, жалбите, свързани с ангажиментите в областта на търговията и устойчивото развитие (ТУР), както и жалбите, свързани с ОСП. Новият инструмент може да бъде намерен на портала A2M. В набор от оперативни насоки¹³ са представени поетапни указания за информацията, която хората трябва да представят, за да могат да подадат жалба. Въз основа на опита от първите няколко месеца на използване насоките бяха актуализирани, за да се внесе по-голяма яснота в процеса на подаване на жалби и да се осигури по-голяма подкрепа във връзка с него. Обсегът и функционалността на A2M и единната входна точка ще продължат да се надграждат през следващите дванадесет месеца въз основа на непрекъснатата обратна връзка, получавана от заинтересованите страни.

С въвеждането на нови инструменти за пряко приложение от заинтересованите страни се допълват дейностите по изпълнение и правоприлагане, които се предприемат **служебно** от службите на Комисията, т.е. съгласно административните правомощия на Комисията.

В доклада се разглежда по какъв начин тези подобрения, взети заедно, са довели до конкретни резултати, произтичащи от:

- **по-систематично използване на институционалните структури**, създадени с търговските споразумения на ЕС (по-специално мрежата от комитети и подкомитети, създадени от преференциалните търговски споразумения на ЕС), с

¹¹ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/bg/home>

¹² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_20_2134

¹³ https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/form-assets/operational_guidelines.pdf

цел осигуряване на ефективно изпълнение на ангажиментите от трети държави и премахване на пречките пред достъпа до пазара;

- активно **мобилизиране на „екосистемата“ на Партньорството за достъп до пазара** с цел предотвратяване и справяне с пречките пред търговията. Тази екосистема включва Комисията, държавите членки и представителните органи на заинтересованите страни от ЕС, както в Брюксел, така и в трети държави (като за Комисията се мобилизира мрежата от делегации на ЕС и посолствата на държавите членки) и цели разрешаване на проблеми, свързани с неспазването на изискванията от страна на трети държави;
- високо ниво на активност, свързана с прибягване до въведените от СТО и в двустранните търговски споразумения **механизми за разрешаване на спорове**, с помощта на които ЕС вече е започнал 4 такива производства и е спечелил два търговски спора през 2020 г. и началото на 2021 г., съответно срещу Украйна и Южна Корея; както и приключването на 2 проучвания съгласно Регламента за пречките пред търговията;
- продължаващата **мобилизация на представители на гражданското общество** при прилагането на търговските споразумения и договорености на ЕС, по-специално на поетите в тях ангажименти за ТУР, включително чрез **вътрешните консултативни групи (ВКГ)**, форумите на гражданското общество и подкрепата, предоставяна за техните дейности, както и на партньорства с международни организации като МОТ.

Нови правни инструменти, въведени през 2020 г. и 2021 г.

В широкия смисъл на правоприлагането в областта на търговията, от януари 2020 г. насам ЕС е укрепил своите правни инструменти, свързани с правоприлагането.

На 11 октомври 2020 г. влезе в сила **Регламентът на ЕС за скрининг на преките чуждестранни инвестиции**, с който се постави началото на механизма за сътрудничество¹⁴. На 12 февруари 2021 г. влезе в сила изменението на **Регламент на ЕС за осигуряване на съблюдаването в областта на търговията**¹⁵, с чиято помощ ще се преодолее евентуален застои на рамките на ЕС за разрешаване на спорове и ще се разшири обхватът на коригиращите мерки, произтичащи от търговските спорове. Изменен **Регламент на ЕС относно контрола на износа**, който влезе в сила на 9 септември 2021 г.¹⁶.

¹⁴ Вж. бележка под линия 9.

¹⁵ Регламент (ЕС) 2021/167 на Европейския парламент и на Съвета от 10 февруари 2021 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 654/2014 относно упражняването на правата на Съюза за прилагане и осигуряване на съблюдаването на международните търговски правила (*ОВ L 49, 12.2.2021 г., стр. 1—5*).

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:206:FULL&from=EN>

Допълване на инструментариума

Накрая, Комисията **продължава да работи по някои други важни правни и други инструменти** с цел допълване на инструментариума. С тези инструменти, взети заедно, се гарантира, че ЕС ще бъде по-добре подготвен да посрещне предизвикателствата в областта на международната търговия, по-специално чрез (1) средствата за осигуряване на съблюдаването (чрез Регламента за осигуряване на съблюдаването и Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване, MPIA) на ангажименти, договорени по търговски споразумения, (2)) автономно законодателство/инструменти за гарантиране на еднакви условия на конкуренция в традиционни области на търговията и инвестициите (напр. инструмент за чуждестранни субсидии, евентуално приемане на международен инструмент за обществени поръчки), (3) автономно законодателство/инструменти за гарантиране на защитата на интересите на ЕС в икономическите области, които са най-вече свързани със сигурността (например скрининг на ПЧИ, контрол на износа, инструмент за борба с принудата) и (4) инструменти в подкрепа на амбициите на ЕС в областта на екологичния преход и устойчивостта.

Това са конкретните текущи инициативи:

- **предложение на Комисията за международен инструмент в областта на обществените поръчки (IPR)**, като постигнатият в Съвета напредък¹⁷ сега дава възможност за завършване на работата по него през следващите няколко месеца;
- предложение на Комисията за нов правен инструмент за справяне с **нарушенията, породени от чуждестранните субсидии**¹⁸ на вътрешния пазар;
- предстоящо предложение на Комисията за нов правен инструмент за справяне с **икономическата принуда**, прилагана от трети държави;
- предстоящо предложение на Комисията за нов правен инструмент за **извършване на задължителна надлежна проверка и за намаляване на обезлесяването**;
- стартиране през лятото на 2021 г. на **преглед на плана за действие от 15 точки**¹⁹ относно ТУР.

Наред с продължаващото, основано на правила и пропорционално използване на традиционните търговски инструменти (антидъмпинг, изравняване на субсидии), тези по-ефективни инструменти и подновеният акцент на Комисията върху правоприлагането осигуряват непрекъснатост на политиката.

¹⁷ На 2 юни 2021 г. Съветът постигна съгласие за преговори с Европейския парламент относно международен инструмент в областта на обществените поръчки; вж.

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9175-2021-INIT/en/pdf>

¹⁸ Предложение за Регламент относно чуждестранните субсидии, които нарушават функционирането на вътрешния пазар от 5 май 2021 г.; COM(2021) 223 final; вж.

https://ec.europa.eu/competition/international/overview/proposal_for_regulation.pdf

¹⁹ Обществената консултация във връзка с плана за действие от 15 точки относно ТУР започна на 27 юли и ще продължи до 31 октомври 2021 г.; https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=301

Тъй като Комисията продължава да разработва нови и по-добри средства и инструменти за справяне с многобройните предизвикателства при изпълнението и правоприлагането, съвместната работа с държавите членки и заинтересованите страни (предприятия, организации за насърчаване на търговията, социални партньори, групи на гражданското общество, неправителствени организации) става все по-важна, както и сътрудничеството със споделящи същите принципи трети държави, с цел да се вдъхне живот на подписаните ангажименти, както и да се гарантира, че с помощта на средствата и инструментите ще продължават да се постигат реални резултати на място.

II. Пълноценно използване на възможностите, предоставени от търговските споразумения на ЕС

II.1 Търговия с преференциални партньори — основни промени през 2020 г.

Статистическите данни в този подраздел за промените в търговските потоци се основават на данни на Евростат за ЕС-27 през март 2021 г. и обхващат 37 големи преференциални търговски споразумения²⁰ с 67 партньора, приложени за цялата 2020 г., представляващи повече от 90 % от преференциалната търговия на ЕС. Повече подробна информация за тези 37 големи преференциални споразумения е представена в работния документ на службите на Комисията,²¹ придружаващ настоящия доклад. Данните за използването на тарифни преференции от държави — търговски партньори по преференциални споразумения, и от износители от ЕС се публикуват отделно на уебсайта на Комисията,²² за да се подобри прозрачността и да се насърчат стопанските асоциации и държавите членки да проведат свои собствени проучвания и да установят кои са факторите, които насърчават хората да търгуват в съответствие с търговските споразумения на ЕС. Моделите в използването на преференции също се отразяват в обичайните *последващи* оценки на споразуменията на ЕС и в конкретна секторна работа²³.

През 2020 г. почти една трета от търговията на ЕС се осъществява по силата на преференциални търговски споразумения...

Търговията с 67-те търговски партньора, обхванати от настоящия раздел, през 2020 г. възлиза на 1167 милиарда евро или 32,0 % от общата външна търговия на ЕС, 646 милиарда евро за износ и 521 милиарда евро за внос, което води до търговски излишък на ЕС от 124 милиарда евро²⁴.

²⁰ Тъй като споразумението на ЕС с Виетнам влезе в сила едва на 1 август, то все още не е включено в количествената оценка (статистиката) по-долу. СТС ЕС—Обединено кралство, което влезе в сила на 1 януари 2021 г., все още не е обхванато от този доклад, тъй като не се е прилагало през 2020 г.

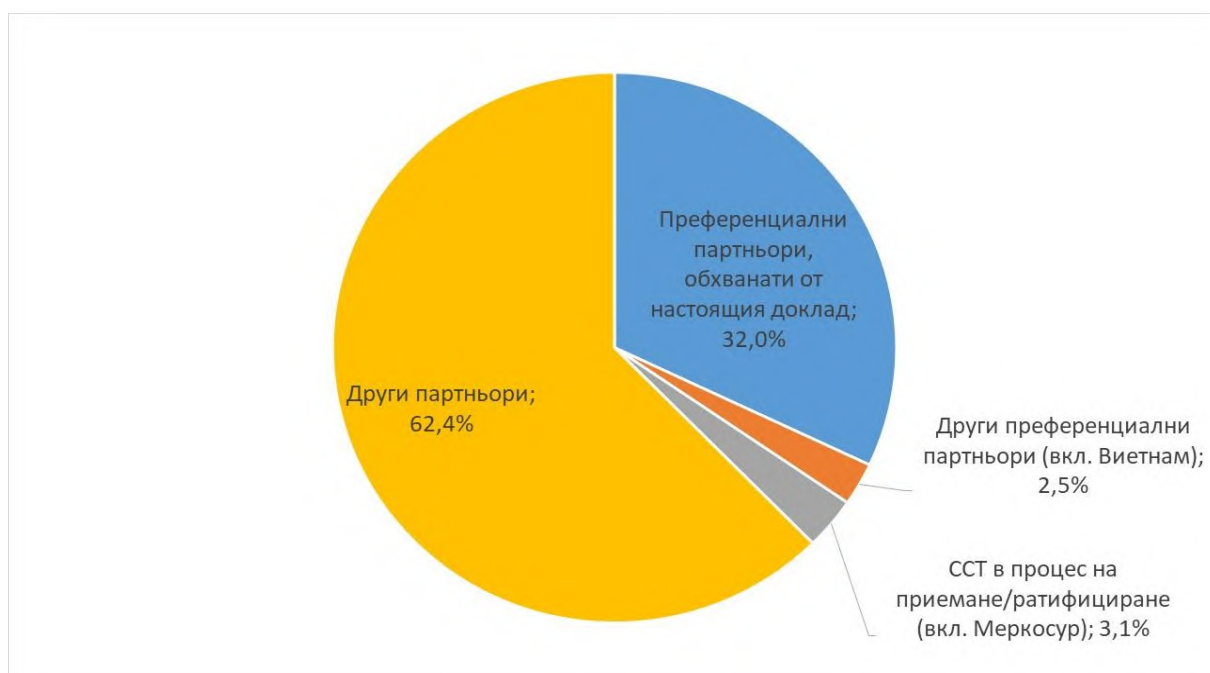
²¹ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

²² <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>

²³ Например работните групи за достъп до пазара, които се сформираха през 2020 и 2021 г., бяха насочени към текстил и кожа, обувки, гуми и медицински изделия.

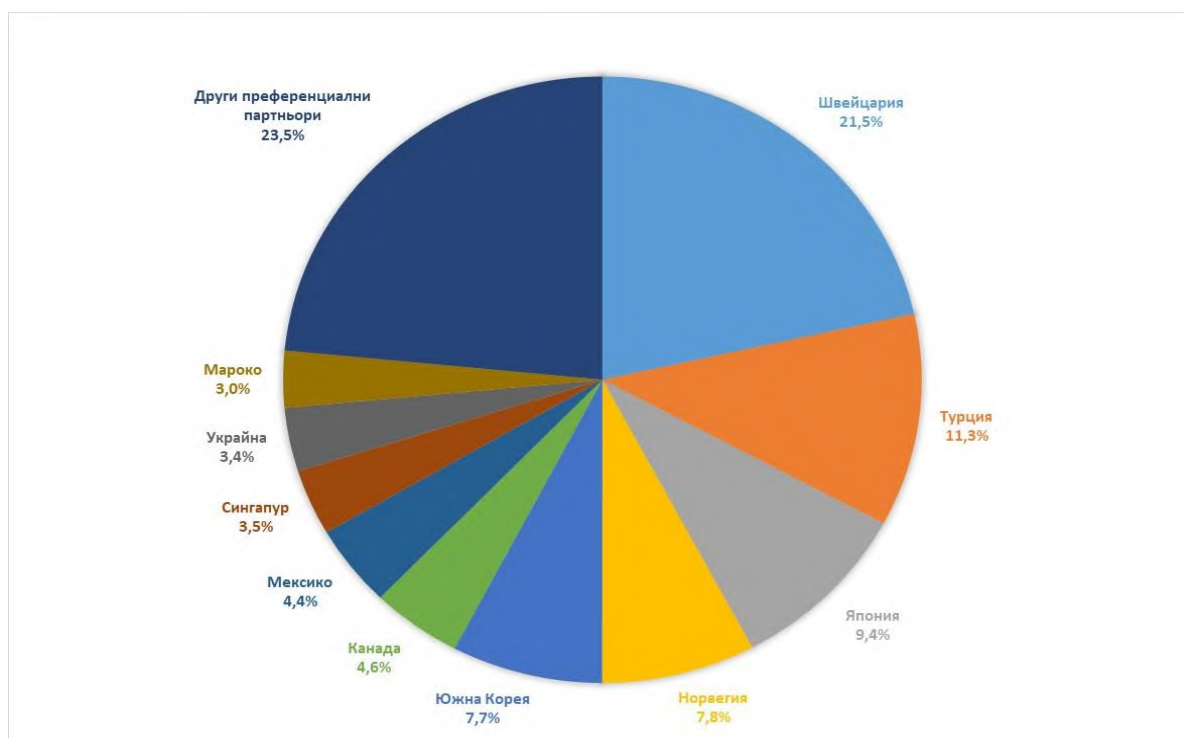
²⁴ Търговията с всичките 77 преференциални търговски партньора през 2020 г. възлиза на 1259 милиарда евро или 34,5 % от общата външна търговия на ЕС, 672 милиарда евро за износ и 586 милиарда евро за внос, което води до търговски излишък от 86 милиарда евро.

Фигура 1: Външна търговия на ЕС (2020 г.)

Както е показано на фигура 2 по-долу, Швейцария остава най-големият преференциален партньор на ЕС, като на нея се падат 21,5 % от търговията на ЕС с 67-те търговски партньора, обхванати от настоящия доклад, следвана от Турция с 11,3 %, Япония с 9,4 %. Норвегия със 7,8 % и Южна Корея с 7,7 %. Заедно тези пет партньора представляват повече от половината от преференциалната търговия на ЕС (57,7 %). По отношение на общата търговия Швейцария е четвъртият партньор на ЕС след Китай, САЩ и Обединеното кралство, а Турция, Япония, Норвегия и Южна Корея се намират на от шесто до девето място след Русия и пред Индия.

Фигура 2: Търговия на ЕС със стоки по преференциални партньори (2020 г.)

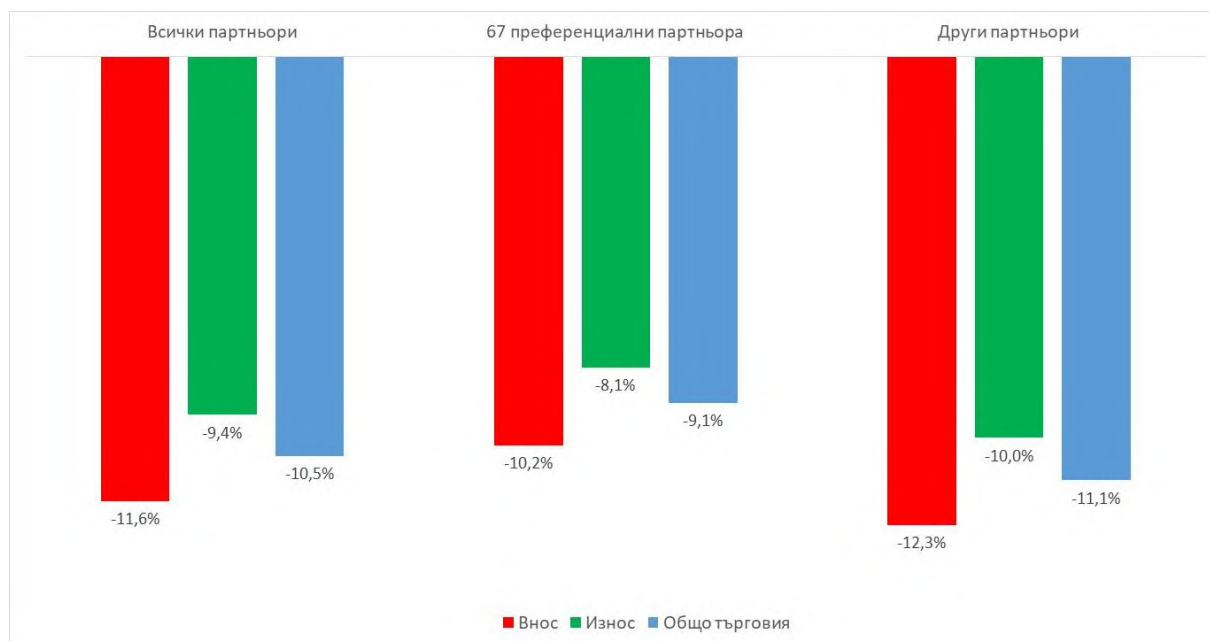

COVID-19 доведе до тежко икономическо сътресение, но спадът в преференциалната търговия бе малко по-слабо изразен

Икономическото въздействие на пандемията от COVID-19 беше изключително сериозно, като търговията с 67-те преференциални партньора на ЕС намаля с 9,1 %. Имаше някои важни изключения, например увеличаването на износа на химикали (до голяма степен предизвикано от скок от 10 % на износа на фармацевтични стоки съгласно обхванатите споразумения). Като цяло търговията на ЕС с промишлени продукти с 67-те партньора отбеляза излишък от 116,8 милиарда евро, което е увеличение от 2,1 милиарда евро в сравнение с 2019 г.

Както е показано на фигура 3 по-долу, спадът в преференциалната търговия на ЕС бе малко по-слабо изразен от този в търговията на ЕС с непреференциалните му партньори (-11,1 %) и търговията с останалата част на света (-10,5 %). Същата тенденция е отразена в преференциалния износ на стоки, като спадовете са с около 2 процентни пункта по-малки, отколкото при непреференциалната търговия.

Фигура 3: Годишен ръст на търговията по партньори (2019—2020 г.)

Търговията с продукти на хранително-вкусовата промишленост с преференциални партньори нарасна два пъти по-бързо от общата търговия с продукти на хранително-вкусовата промишленост

Търговията с продукти на хранително-вкусовата промишленост с преференциални партньори нарасна с 2,2 %, т.е. намаля от 8,7 % през 2019 г., но два пъти по-бързо от общата търговия с продукти на хранително-вкусовата промишленост (която нарасна с 1 %). Износът на продукти на хранително-вкусовата промишленост по линия на преференциалните споразумения се е увеличил с 1,8 %, а вносът — с 2,7 %.

Латвийското зърно достига Япония

СИП между ЕС и Япония помогна на Dobeles dzirnavnieks, водач преработвател на зърно в Балтийските държави и най-големият производител на тестени изделия в Северна Европа, да заеме стабилни позиции в Япония. „Ясната рамка, заложена от ЕС за износа, има ключова роля за подпомагане на разширяването към нови пазари на нашите предприятия. Нашият устойчив модел на производство и предимствата ни в биологичното производство предлагат голяма възможност за разрастване на Dobeles dzirnavnieks в рамките на ЕС и извън него.“ (Kristaps Amsils, председател на Съвета, AS Dobeles dzirnavnieks)

В проучване на Комисията относно търговията с продукти на хранително-вкусовата промишленост се потвърждава подходът на ЕС

В предварително проучване на Комисията,²⁵ публикувано на 26 януари 2021 г., се разглеждат очакваните кумулативни икономически последици до 2030 г. от текущите и предстоящите търговски преговори за селскостопанския сектор на ЕС, в това число и конкретни резултати за някои селскостопански продукти след сключването на 12 търговски споразумения. Съгласно проучването кумулативното изпълнение на 12-те ССТ би довело до балансирано увеличение както на износа, така и на вноса на селскостопански и хранителни продукти от и в ЕС, като увеличението на износа е малко по-голямо. В проучването се потвърждава също, че подходът на ЕС за предоставяне на по-добър достъп до пазара под формата на тарифни квоти за най-чувствителните продукти (предимно говеждо, овче месо, птиче месо, захар и ориз) е дал възможност на ЕС да защити по-добре свързаните с тях сектори.

И през 2020 г. Комисията, в съответствие с изискванията, изложени в съответните регламенти, е следила вноса в ЕС на някои промишлени продукти и продукти на хранително-вкусовата промишленост....

Конкретни задължения за осъществяване на мониторинг (Южна Корея, партньори от Латинска Америка)

Комисията, съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 511/2011²⁶, осъществява мониторинг върху вноса от Южна Корея на ключови авточасти и електроника от най-важните доставчици (извън ЕС). През 2020 г. вносът на двигатели и части от Корея е намалял с 19 %, а вносът на основни автомобилни части леко се е увеличил (+5 %). В същото време вносът в ЕС на превозни средства от Корея е намалял с 16 %.

Вносът в ЕС на пресни банани от Колумбия, Еквадор и Перу, както и от Централна Америка също е бил наблюдаван от Комисията, съгласно изискванията на регламенти № 19/2013²⁷ и № 20/2013²⁸. Промените във вноса през 2020 г. не са наложили последващи действия. Комисията ще продължи да прави редовен анализ на положението на пазара и на производителите на банани в Съюза и ако е необходимо, ще разглежда положението заедно с държавите членки и заинтересованите страни.

Търговията с услуги намаляла, но въпреки това ЕС запази търговския излишък по отношение на услугите...

По отношение на преференциалната **търговия с услуги** най-актуалните данни са тези за 2019 г. (преди COVID-19). Търговията с услуги с 67-те партньора, обхванати от настоящия доклад, нарасна със 7,8 %, което е по-бавно от общата търговия с услуги с държави извън ЕС (+10,5 %) В същото време търговията с услуги с 19-те преференциални партньора, обхванати от

²⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/trade/documents/jrc-cumulative-economic-impact-of-trade-agreements-on-eu-agriculture_en.pdf

²⁶ Регламент (ЕС) № 511/2011 (ОВ L 145, 31.5.2011 г., стр. 19); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/ALL/?uri=CELEX:32011R0511>

²⁷ Регламент (ЕС) № 19/2013 (ОВ L 17, 19.1.2013 г., стр. 1); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0019>

²⁸ Регламент (ЕС) № 20/2013 (ОВ L 17, 19.1.2013 г., стр. 13); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0020>

настоящия доклад, които са поели ангажименти в сферата на услугите,²⁹ нарасна с 14 %, което е по-бързо от общата търговия с услуги на ЕС. Преференциалната търговия с услуги с 67-те партньора, обхванати от настоящия раздел, генерира търговски излишък от 90 млрд. евро, което е намаление от 7,8 % в сравнение с 2018 г. Търговията с услуги нарасна най-много между ЕС и неговите партньори от АКТБ (40 %), както и с трите държави от ЗВЗСТ (Молдова, Грузия и Украйна: 16 %).

II.2 Напредък в изпълнението на търговските споразумения на ЕС: примери от четирите региона (Азия, Северна и Южна Америка, съседните на Съюза държави и държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн)³⁰

А. Ангажименти за извършване на наблюдение съгласно търговските споразумения на ЕС и насърчаване на нови споразумения

Наблюдението на случващото се на място е ключова част от ефективното изпълнение....

На ранен етап, Комисията **прилага проактивен подход на наблюдение на законодателната рамка, приложима за изпълнението** на ангажиментите от страна на държавата партньор. В някои случаи Комисията възлага на външни изпълнители специални проекти, за да получи **точен общ преглед на актуалното състояние на изпълнението на страната партньор**, особено когато става въпрос за по-сложни въпроси (напр. нетарифни въпроси и стъпки, изискващи законодателни действия в държавите партньори). Тук е изключително важна работата на делегациите на ЕС.

- Пример: споразумение между Европейския съюз и Япония за икономическо партньорство Чрез проект за инструмент за партньорство (ИП) в размер на 1 милион евро (механизъм за подкрепа за изпълнение на СИП между ЕС и Япония), започнал през 2019 г., Комисията, чрез своя търговски екип в делегацията на ЕС в Токио, може да следи основните стъпки, предприети от Япония, започвайки от първата година на изпълнение на СИП между ЕС и Япония. През август 2020 г. Комисията публикува доклад за напредъка, обхващащ първата година от изпълнението на СИП³¹, което помогна да се обърне специално внимание на нерешените въпроси, като възлагането на обществени поръчки, при взаимодействието с японските партньори в съответните комисии.³²

Насърчаването на нови споразумения е от ключово значение за повишаването на осведомеността сред бенефициерите...

- Пример: ССТ със Сингапур и Виетнам: Във връзка с последните си две споразумения — със Сингапур и Виетнам, през 2020 г. Комисията даде начало на два проекта по линия на механизма за подкрепа в областта на политиките в размер на

²⁹ Норвегия, Украйна, Молдова, Грузия, Чили, Централна Америка, държавите от Андите, Мексико, Канада, Карифорум, Южна Корея и Япония.

³⁰ Подробна информация за отделните споразумения, изпълнявани през 2020 г., може да бъде намерена в работния документ на службите на Комисията: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>.

³¹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159026.pdf

³² https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/march/tradoc_159469.pdf

285 000 евро и 700 000 евро, съответно, за да подкрепи делегациите на Съюза за насърчаване на споразуменията. За Виетнам това доведе до действия в подкрепа на ССТ между ЕС и Виетнам, но също така и до укрепване на отговорните вериги на доставка, намаляване на пластмасовите отпадъци и поощряване на кръговата икономика. За Сингапур, в допълнение към наблюдението на изпълнението, с проекта се финансира организирането на множество информационни семинари по конкретни аспекти на ССТ между ЕС и Сингапур, като митници, улесняване на търговията, правила за произход, държавни поръчки и услуги, както и изготвянето на наръчник за предприятия.

...а техническото сътрудничество често е катализатор за по-добро изпълнение от страна на търговските партньори на ЕС.

Извършването на наблюдение беше допълнено от **техническо сътрудничество** между страните по конкретни въпроси, често подкрепено от проекти на ЕС.

- Пример: През 2020 г. ЕС и държавите от Андите работиха в посока подобряване на изпълнението на споразумението, например чрез
 - ✓ проекта „IP Key“ с Латинска Америка³³ в областта на ПИС³⁴;
 - ✓ проект, насочен към **отговорно бизнес поведение в Латинска Америка и Карибския басейн**, ³⁵изпълняван в партньорство с ОИСР, Международната организация на труда и Службата на върховния комисар по правата на човека на ООН;
 - ✓ семинари, насочени към конкретни проблеми в областта на здравето на растенията и животните.

Б. Използване на институционалната рамка по ССТ на ЕС за получаване на достъп до пазара, решаване на проблеми и по-нататъшно сътрудничество

Институционалната рамка по търговските споразумения на ЕС е от съществено значение за постигане на приоритетите на ЕС в изпълнението. Повече от 200 комитета и работни групи, по-голямата част от които заседават веднъж в годината, осигуряват структура, която постоянно проверява напредъка на изпълнението, за да решава появяващите се проблеми. В тях на едно място се събират длъжностни лица в областта на търговията, както и експерти от всички служби на Комисията и публичните администрации на държавите партньори, като например митническите служители, отговорни за прилагането на правилата, или експерти по опазване на околната среда или трудовите права. Дневният ред и докладите на тези институционални органи се публикуват на уебсайта на Комисията. През 2020 г. поради пандемията от COVID-19 работата се извършваше в голяма степен във виртуален формат.

Институционалната рамка спомогна за получаване на достъп до пазара

³³ <https://ipkey.eu/en/latin-america>

³⁴ За повече информация вж. Доклада относно защитата и прилагането на ПИС в трети държави, стр. 15; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf

³⁵ Отговорно бизнес поведение в Латинска Америка и Карибския басейн: <https://mneguidelines.oecd.org/rbclac.htm>

През 2020 г. с помощта на тази насоченост и рамка се **откриха още повече пазарни възможности** за търговия със стоки и услуги. Резултати бяха отчетени не само в областта на тарифните и нетарифните мерки, но също и при **възлагането на обществени поръчки** или ПИС:

- ССТ между ЕС и Колумбия: Съвместният търговски комитет прие решение, с което се разширява обхватът на споразумението с шест нови колумбийски агенции на централно равнище на управление.
- ССТ между ЕС и Корея и СИП между ЕС и Япония: На съответните министерски срещи, проведени през 2021 г., беше постигнато споразумение за разширяване на списъка с географски означения (ГО), защитени съгласно споразумението, съответно с 43 ГО на ЕС и 41 ГО на Корея по Споразумението между ЕС и Корея; и за добавяне по 28 ГО както за ЕС, така и Япония. През януари 2021 г. Съвместният комитет прие Решение №1 относно разширяването на списъка на ГО, защитени съгласно споразумението³⁶. В някои сектори обаче все още съществуват трудности при осъществяване на достъп до двата пазара³⁷.

С контактите на министерско равнище се осигурява важен форум за намиране на решения

Ежегодната среда на министрите на (съвместните) търговски комитети (асоциации) могат да бъдат фокусна точка, за да **осигурят необходимия импулс за намиране на решения**, както и за инициране и предоставяне на насоки за техническа работа през цялата година. На тези съвместни комитети страните често решават важни въпроси, свързани с прилагането, и могат да се споразумеят за предприемането на повтарящи се стъпки, с чиято помощ да постигнат напредък. Въз основа на този подход Комисията все повече се стреми да организира срещи за междинен преглед между комитетите, за да проследи постигнатия напредък.

- Пример Корея: На проведения през 2021 г. Съвместен търговски комитет съпредседателите приеха и подписаха административно изменение на приложението за автомобилния сектор, в което са отразени технологичните и регулаторните промени в сектора. На същата среща бяха очертани бъдещи действия за проследяване на нерешените въпроси след констатациите на специализираната група в двустранния трудов спор (вж. раздел V по-долу).

Ранните сведения за проекти на мерки също помогнаха на Комисията да предвиди проблемите

С институционалната рамка съгласно търговските споразумения на ЕС се подкрепя бързото и ефективно взаимодействие по всички въпроси, свързани с изпълнението. Това често е най-

³⁶ Решение № 1/2021 на Съвместния комитет съгласно Споразумението между Европейския съюз и Япония за икономическо партньорство от 25 януари 2021 г. относно измененията на приложения 14-А и 14-Б относно ГО [2021/109]

C/2021/82, ОВ L 35, 1.2.2021 г., стр. 31 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22021D0109>)

³⁷ За повече подробности вж. работния документ на службите на Комисията: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

ефективно, когато мерките все още се намират на етапа на проекта или все още не са влезли в сила.

През 2020 г. в резултат на тази работа бяха постигнати **сериозни успехи в предотвратяването или премахването на пречки пред търговията:**

- Пример Йордания: В двустранните дискусии между ЕС и Йордания по Споразумението за асоцииране ЕС—Йордания ЕС изрази сериозна загриженост относно планирана мярка за въвеждане на „такса за обслужване“ в размер на 5 % за митническа обработка на стоки, внесени от ЕС, и като отчете предизвикателствата пред бюджета на Йордания, Съюзът изрази своята готовност да предостави подкрепа за макроикономическата стабилност на страната чрез своя инструмент за макрофинансова помощ. След този обмен мярката беше замразена.
- Пример Египет: След конструктивни дискусии между страните в Комитета по санитарни и фитосанитарни мерки (здраве на животните и растенията) Египет публикува нов стандарт за сиренето Feta, в който е премахнато позоваването във връзка с количеството на маята от по-ранната версия³⁸. В друг случай бързото сътрудничество от страна на държавите членки, споделящи информация с делегацията на Съюза, даде възможност на Комисията да предотврати налагането на количествени ограничения за вноса на картофи за посев от ЕС в Египет.

След като законите, правилата и разпоредбите влязат в сила, обръщането на този процес е по-трудно, но през 2020 г. работата в институционалните органи даде резултати...

Много по-трудно е да бъдат премахнати пречките пред търговията, след като бъдат приведени в действие. Обикновено те са **обект на дискусии с държавата партньор в рамките на структури, предвидени в споразуменията, като търговските комитети** и подкомитети, като се започва от равнището на експертите (понякога се подкрепя от дискусии на политическо равнище и в съответните комитети на СТО). През 2020 г. някои държави партньори приведоха законодателството или практиката си в съответствие с търговските споразумения.

Примерите включват:

- ВИТС/лозаро-винарския сектор: След дискусии в Комитета за вина и спиртни напитки Канада пое ангажимент за премахване до средата на 2022 г. на федералния акциз, дискриминиращ вноса от ЕС, а Онтарио и Нова Скотия ще премахнат дискриминационните мерки по отношение на вината съответно до средата на 2023 г. и средата на 2024 г. Въпреки някои продължаващи пречки, през 2020 г. Канада се превърна в четвъртия по големина пазар на ЕС за износ на вина.
- ССТ между ЕС и Централна Америка/въздушен транспорт: ССТ между ЕС и Централна Америка/въздушен транспорт: След координирана намеса на Комисията и държавите членки, подкрепени от предприятията на място, Органът за гражданско въздухоплаване на Панама се съгласи да премахне ограниченията, наложени по линия

³⁸ През последните години доставките на сирене Feta до Египет бяха отхвърляни поради надхвърлящото египетските стандарти количество на маята. Високото количество мая обаче е естествена характеристика на сиренето Feta и няма отрицателно въздействие върху човешкото здраве.

на принципа за местната собственост, и на KLM беше издаден окончателен лиценз за предоставяне на наземни услуги и техническо обслужване на въздухоплавателни средства. Преди това ограниченията във връзка със собствеността, наложени от Панама, пречеха на авиокомпанията от ЕС KLM да предоставя такива услуги, в нарушение на ССТ между ЕС и Централна Америка. Това ограничение засегна и други авиокомпании от ЕС, тъй като KLM беше единственият доставчик на услуги по техническо обслужване на въздухоплавателни средства, лицензиран от Европейската агенция за авиационна безопасност (ЕААБ), в Панама.

...Комисията е готова да прибегне до двустранни спорове, в случаите когато пречките не могат да бъдат премахнати чрез други средства

В случаите, когато не може да бъде намерено решение, Комисията е готова да започне **двустранно уреждане на споровете** съгласно процедурите, установени в 31 от 37-те преференциални търговски споразумения на ЕС, обхванати от настоящия доклад, което дава възможност да се предприемат мерки за противодействие при случаи на несъответствие. Повече информация за двустранните спорове през 2020 г. може да бъде намерена в раздел V).

Изпълнението не е обвързано само с пречките: Споразуменията на ЕС през 2020 г. осигуриха подкрепа и за по-голямо отваряне на пазара и за по-широко сътрудничество...

Институционалната структура на търговските споразумения на ЕС също очертава пътя за **задълбочаване на сътрудничеството** с търговските партньори по въпроси, свързани с търговията, като например **въпроси от правно естество**:

Пример: Регулаторно сътрудничество между ЕС и Япония в Комитета по регионално сътрудничество по линия на СИП:

- Япония и ЕС признаха във вътрешното си законодателство някои практики за производство на вино, използвани от производителите на другата страна, включително добавки и ензими, като по този начин улесниха търговията в сектора.
- С успешното приключване на работата по изпълнението по отношение на четири правила на Икономическата комисия за Европа на Организацията на обединените нации (ИКЕ на ООН) Япония и ЕС хармонизираха своите технически правила за автомобили по отношение на четири допълнителни технически аспекта. Регулаторната съгласуваност беше постигната чрез изменение на СИП, с което се актуализира списъкът на правилата на ИКЕ на ООН за моторни превозни средства, които се прилагат от двете страни.

Търговските споразумения на ЕС могат да предложат **платформа за сътрудничество и в други области освен търговията**:

Пример: Регулаторно сътрудничество между ЕС и Канада по ВИТС относно безопасността на потребителите и фармацевтичните продукти

- Комисията и Канада (Health Canada) си сътрудничат по въпросите на безопасността на потребителите, изпълняват подписаната през 2018 г. административна договореност, обединяват силите си при изтегляне на продукти (например във връзка с играчките през декември 2020 г.) и координират дейностите по наблюдение, напр. на тежките метали в детски бижута, продавани онлайн.

- В резултат на двустранното сътрудничество между техните съответни органи, ЕС и Канада решиха да признаят резултатите от взаимните си проверки на добрите производствени практики (ДПП), извършени от инспектори от ЕС или Канада в съоръжения, разположени в трети държави, в съответствие с Протокола по ВИС относно взаимното признаване на програмите за осигуряване на съответствието и за правоприлагане в областта на добрите производствени практики по отношение на фармацевтичните продукти.

Търговските споразумения на ЕС, по-специално регионалните, като споразуменията за икономическо партньорство с държавите от АКТЕ, също осигуряват **солидна основа за започване на диалог с множество заинтересовани страни** за справяне с важни предизвикателства в международната и регионалната търговия, като устойчивите вериги за създаване на стойност или детския труд.

Пример: Като използва споразуменията за икономическо партньорство с партньорите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн, ЕС започна диалог с различни заинтересовани страни за детския труд в рамките на инициативата за устойчиво производство на какао

- СИП с Гана и Кот д'Ивоар: По инициативата за устойчиво производство на какао, която Комисията започна през септември 2020 г., Гана и Кот д'Ивоар вече са асоциирани към диалога на ЕС с различни заинтересовани страни за устойчиво производство на какао/устойчива верига за създаване на стойност и водят подобни диалози на място, а през 2021 г. Камерун се присъедини като наблюдател. С диалога с различни заинтересовани страни се цели постигане на напредък в премахването на детския труд и трафика на деца от веригите на доставка на какао, подобряване на защитата и възстановяването на горите в регионите, в които се произвежда какао, и осигуряване на доходи за издръжка за производителите на какао. Диалогът относно какаото събира на едно място ключови заинтересовани страни от ЕС, в това число и представители на държавите членки, Европейския парламент, промишлеността и организациите на гражданското общество.

Въпреки че пандемията от COVID-19 от 2020 г. имаше крайно негативно въздействие върху търговията, със споразуменията за свободна търговия на ЕС продължиха да се улесняват търговията и инвестициите.....

Днес ЕС е основният търговски партньор за 74 държави по света, включително в Азия, Африка, САЩ, Западните Балкани и съседните на ЕС държави. През 2020 г. търговските споразумения продължиха да улесняват търговията между ЕС и неговите партньори и да укрепват позицията на ЕС като инвеститор, въпреки че пандемията от COVID-19 причини някои смущения във веригата на доставки, намаляване на търсенето и значителен спад както в общата, така и в преференциална търговия.

..но все още са налице предизвикателства с някои от най-старите и най-големите преференциални търговски партньори на ЕС като Швейцария, Турция и Норвегия.....

Предизвикателства са все още налице в отношенията на ЕС с някои от неговите най-стари и най-големи преференциални партньори въз основа на по-стари споразумения, чийто обхват е по-ограничен:

- Със **Швейцария**, първият преференциален партньор на ЕС (4-ти по големина като цяло, 3-ти по големина по отношение на услугите), през 2020 г. не е постигнат напредък в ратифицирането на институционалното рамково споразумение, договорено през 2018 г. Федералният съвет реши да спре преговорите по институционалното рамково споразумение. То трябва да се осъществи, за да се отключи потенциалът за по-нататъшна двустранна търговия.
- С **Турция**, вторият най-голям преференциален търговски партньор на ЕС, преговорите относно модернизирването на митническия съюз могат да започнат едва след като Съветът приеме свързаните с това указания за водене на преговори. Турция запази някои пречки пред търговията в нарушение на споразумението за митническия съюз, по-специално чрез налагането на сериозен брой допълнителни мита извън Общата митническа тарифа. Опасения предизвикват и изискванията за сертификати за произход за съюзни стоки. След изменението през януари 2021 г. на Митническия кодекс на Турция последваха поредица от контакти и технически срещи на високо равнище с Турция, след което Турция информира ЕС, че е изпратила указания до всички турски митнически администрации и е провела информационни срещи с икономически оператори, за да изясни ситуацията. Съществуват опасения по отношение на прилагането от страна на Турция на изискванията за локализиране във фармацевтичния сектор. ЕС продължава да настоява и за недискриминационно прилагане на Допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране по отношение на всички държави членки, включително Република Кипър.
- С **Норвегия**, четвъртият по големина преференциален партньор на ЕС, не е постигнат напредък по искането на Комисията за преглед на търговския режим за преработени селскостопански продукти. Въпреки че износът на преработени селскостопански продукти от ЕС се е увеличил, той остава на нива под пълния си потенциал поради високите мита. Все още не са подновени преговорите относно географските означения. Необходимо е ангажиране както за преработените селскостопански продукти, така и за географските означения.

В. Търговията и устойчивото развитие на фокус

През 2020 г. устойчивото развитие остана твърдо в центъра на вниманието със започването на прегледа на ранен етап на плана за действие от 15 точки...

Изпълнението и правоприлагането на главите относно **търговията и устойчивото развитие** (ТУР) е приоритет на търговската политика на ЕС. Публикуваният през февруари 2018 г. **план за действие от 15 точки в областта на търговията и устойчивото развитие**³⁹ насочваше усилията за по-нататъшно подобряване на изпълнението и правоприлагането на главите в областта на търговията и устойчивото развитие в търговските споразумения на ЕС, като предоставяше последователна рамка и стратегия. В този план, който в момента е обект на преглед с оглед на промените в търговската политика и необходимата реакция по отношение на пандемията от COVID-19, са определени действия в четири основни области: подобряване на начина, по който Комисията работи съвместно с държавите членки и Европейския парламент, улесняване на наблюдението и консултативната роля на гражданското общество спрямо страните по споразуменията, постигане на резултати и повишаване на прозрачността и комуникацията.

... и първия спор по ССТ между ЕС и Корея

Спорът в областта на ТУР по търговското споразумение между ЕС и Корея беше първият случай на двустранно уреждане на спорове, иницииран от ЕС, а също така и първият по разпоредбите за търговия и устойчиво развитие. Началото му беше поставено в края на 2018 г.⁴⁰ поради опасенията на ЕС по отношение на незачитането от страна на Корея на принципите, свързани с някои основни трудови права и нератифицирането на четири основни конвенции на МОТ, както е предвидено в търговското споразумение. В решението на експертната група, издадено на 20 януари 2021 г., беше установено, че Корея не е изпълнила задълженията си. Спорът с Корея също така добре илюстрира значението на **активното използване при необходимост на инструментите за правоприлагане**, предвидени в главите относно ТУР.

³⁹ Вж. неофициален документ на службите на Комисията: Обратна информация и бъдещи действия за подобряване на изпълнението и правоприлагането на главите относно ТУР в споразуменията за свободна търговия на ЕС, 26 февруари 2018 г. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/february/tradoc_156618.pdf

⁴⁰ По-подробна информация относно спора може да бъде намерена в раздел V.

Случаят на уреждане на спор с Южна Корея

Специализираната група поясни, че: (1) спазването на основните трудови принципи, залегнали в конвенциите на МОТ, е било обвързващ ангажимент за членовете на МОТ и за страните по търговското споразумение, дори в отсъствието на ратификация на конвенциите, (2) съществувало е постоянно задължение за полагане на непрекъснати и последователни усилия за ратификацията на основните конвенции на МОТ, което е било обвързващо за страните (Корея следователно все още има задължение да го направи), както и че полагането на непрекъснати и последователни усилия означава полагане на реални усилия за постигане на ратификация, а не само говорене по темата, (3) а също така и че не е необходимо да се доказва, че нарушаването на съответните разпоредби има последици върху търговията.

Събитията в Корея от началото на работата на специализираната група показват, че разпоредбите относно ТУР могат да доведат до **реални промени на място**: (1) Още преди издаването на доклада на експертната група, през декември 2020 г. Корейското национално събрание прие поредица от законодателни изменения на корейския Закон за синдикалните организации и за регулиране на трудовите правоотношения, които имат за цел да го приведат в съответствие с принципа на свободата на сдружаване. (2) На 26 февруари 2021 г. Националното събрание завърши ратификацията на три от четирите очакващи ратификация основни конвенции на МОТ (№ 87 за свободата на сдружаване и закрила на правото на организиране, № 98 за правото на организиране и на колективно договаряне и № 29 за принудителния или задължителния труд). (3) Използвайки институционалните структури по Споразумението за свободна търговия, през април 2021 г. Комитетът по търговия и устойчиво развитие и Комитетът по търговия постигнаха споразумение по процес за наблюдение на изпълнението на препоръките, изложени в доклада на експертната група, който ще включва съвместна проверка на направените промени в законодателството за синдикалните организации и на предприетите действия за ратифициране на единствената нератифицирана основна Конвенция № 105 на МОТ относно премахването на принудителния труд.

Внимателното наблюдение на ефективността на разпоредбите за ТУР в търговските споразумения на ЕС е от ключово значение...

Въпреки пандемията от COVID-19 **всички комитети по търговия и устойчиво развитие**, с изключение на Виетнам, **заседаха, както беше предвидено**, през 2020 г. и през първите две тримесечия на 2021 г., като беше проведено и първото заседание на Съвета по търговия и устойчиво развитие, създаден съгласно **ССТ между ЕС и Сингапур**. Срещите на вътрешните консултативни групи и на двата търговски партньора по ССТ между ЕС и Сингапур и форумите на гражданското общество също се проведоха онлайн, което даде възможност на много повече организации на гражданското общество да участват и техният глас да бъде чул.

... и ратифицирането на конвенциите на МОТ от търговските партньори на ЕС все още е с висок приоритет

Ключов приоритет за ангажимента на ЕС във връзка с ТУР към няколко партньори по ССТ е **ратифицирането на основните конвенции на МОТ и изпълнението на трудовите ангажименти**. Най-яркият пример беше случаят на уреждане на спор с **Корея**, както е споменато по-горе. Продължаващото взаимодействие с **Виетнам** също заслужава внимание,

като то подчертава възможностите за напредък, осигурени от процедурата за ратификация, и особено ролята на Европейския парламент на този етап. През 2020 г. Виетнам продължи да работи върху законодателството, за да създаде възможност за прилагането на своя нов Кодекс на труда, който влезе в сила на 1 януари 2021 г. (след приемането му на 20 ноември 2019 г.). ЕС продължи да подкрепя този процес чрез сътрудничество с МОТ и чрез тясно взаимодействие с виетнамските власти. Независимо от това, и като се има предвид отсъствието на законодателство по прилагане, все още не е възможно да се създадат свободни профсъюзи във Виетнам.

Комисията отново работи в тясно сътрудничество с Международната организация на труда...

Комисията, в сътрудничество с МОТ, предостави техническа помощ на **Грузия**, за да подкрепи страната в приемането на нов Кодекс на труда през септември 2020 г. Това доведе до по-голямо сближаване с международните стандарти и със съответното право на Съюза, и до нов закон за инспекциите по труда. Сътрудничеството с МОТ позволи на Комисията също да предложи техническа помощ за насърчаване на трудовите права в селските райони на **Колумбия**, благодарение на проект за укрепване на трудовата инспекция. То също така даде възможност за организирането на семинар относно трудовата инспекция в **Перу** през февруари 2020 г. През 2020 г. ЕС предостави техническа помощ и за подобряването на трудовата инспекция в селскостопанския сектор на **Еквадор** (с изпълнение през 2021 г.).

Изпълнението на ангажиментите за устойчивост на околната среда също е от все по-голямо значение

В областта на **околната среда** Комисията продължи тясното си взаимодействие с **Виетнам** по прилагане на законодателството в областта на горите, управлението и търговията (FLEGT). Споразумението за доброволно партньорство между ЕС и Виетнам влезе в сила през юни 2019 г. и Виетнам продължи да работи върху нормативната уредба, необходима за прилагането на системата за гарантиране на законността на дървения материал. Продължи тясното сътрудничество и с **Украйна** по отношение на реформата на украинския сектор на горското стопанство, като вниманието беше насочено върху дърводобива и търговията с дървен материал и по-специално върху стъпките, предприети срещу незаконния добив на дървен материал.

В прегледа на плана за действие от 15 точки относно ТУР се търсят начини за засилване на изпълнението и правоприлагането...

През 2021 г. започна преглед (изтеглен напред от 2023 г.) на **плана за действие от 15 точки** на Европейската комисия от февруари 2018 г., като в него е включена широка обществена консултация, както и сравнително проучване относно изпълнението и правоприлагането на разпоредбите относно ТУР в търговските споразумения на ЕС. Като цяло прегледът на ТУР ще обхване всички съответни аспекти на изпълнението и правоприлагането по отношение на ТУР, включително обхвата на задълженията, механизмите за наблюдение, възможността за санкции за неспазване, клаузата за основните елементи, както и институционалната структура и необходимите ресурси.

При прилагането на разпоредбите за ТУР в търговските споразумения на ЕС Комисията се основава на съветите на ВКГ на ЕС, които ѝ помагат да се свърже с гражданското общество в ЕС и държавите партньори.

В дванадесет търговски споразумения на ЕС⁴¹ е предвидено участието на **гражданското общество** в консултирането по въпросите на наблюдението и изпълнението на техните съответни глави относно ТУР, по-конкретно чрез създаването на **ВКГ** и от двете страни. Членовете на ВКГ на ЕС включват комбинация от представители на заинтересовани страни на равнището на ЕС, както и по-малки организации, занимаващи се с конкретни теми; мнозинството от членовете се избират след публична покана за заявяване на интерес, докато други се назначават от Европейския икономически и социален комитет (ЕИСК), който също осигурява секретариата за ВКГ на ЕС. Комисията подкрепя работата на ВКГ както на ЕС, така и на държавите партньори чрез проект на инструмент за партньорство, както и съвместната работа на службите на Комисията в централата и в търговските екипи в делегациите на ЕС.

⁴¹ 11 от тези споразумения са обхванати от настоящия доклад, като 12-тото — Споразумението за търговия и сътрудничество с Обединеното кралство, все още не е обхванато, тъй като неговото изпълнение започна едва на 1 януари 2021 г.

Примери за дейности на ВКГ на ЕС, свързани с прилагането на главите относно ТУР

Трудов спор с Южна Корея: Подкрепяйки Комисията за постигане на напредък в усилията на ЕС да подпомогне привеждането на Южна Корея в съответствие с трудовите ангажименти по ССТ между ЕС и Корея, членовете на ВКГ на ЕС насочиха вниманието на Комисията към информация за потенциално проблемни елементи в корейската правна рамка и практика, свързани с основните принципи на МОТ и ратифицирането на основните конвенции на МОТ. ВКГ на ЕС играе активна роля в наблюдението на съответствието с доклада на специализираната група по въпросите на ТУР.

Проблеми, свързани с правата на човека в държавите от Андите: По време на своите две заседания с Комисията през 2020 г. ВКГ на ЕС докладва относно случаи на насилие срещу профсъюзни лидери и екологични активисти в Колумбия, положението на сектора на бананите в Еквадор, наблюдението на трудовите и екологичните въпроси в Перу и социално-икономическото въздействие на COVID-19 върху ЕС и партньори от Андската общност. Комисията използва тази информация за дискусията си с търговските партньори на заседанията на Комитета по търговия и устойчиво развитие.

Установяването на структуриран диалог с гражданското общество се оказва трудно за някои от търговските партньори на ЕС, които са имали ограничено взаимодействие с гражданското си общество. Делегациите на ЕС се насърчават да се свържат с приемащите държави, тъй като последните изграждат структурите, и да предоставят съвети и подкрепа, ако е необходимо, както е видно от следния пример:

- ССТ ЕС—Виетнам: Комисията чрез своя търговски екип в делегацията на ЕС в Ханой активно подкрепяше създаването на ВКГ за Виетнам след влизането в сила на ССТ. Тази подкрепа се предоставяше главно чрез проект, насърчаващ взаимодействието на социалните партньори (организации на бизнеса и работниците) и гражданското общество (неправителствени организации (НПО)). Това беше оценено както от местното гражданско общество, така и от виетнамската администрация предвид ограничения опит на независимите организации на гражданското общество във Виетнам.

Г. Анализиране на последиците от търговските споразумения (*последваща оценка*) с цел подобряване на изпълнението

Извличането на поуки от реалното въздействие на съществуващите споразумения помага за подобряване на изпълнението в бъдеще...

Комисията **изготвя оценка на въздействието** своите търговски споразумения с течение на **времето**, обикновено за първи път след пет години изпълнение, за да провери дали са постигнати очакваните резултати. През 2020 г. бяха завършени две *последващи* оценки. В тях бяха обхванати споразумението за икономическо партньорство (СИП) с **КАРИФОРУМ** (неговата втора оценка след десет години действие) и ССТ с **шест средиземноморски държави**.⁴² Те бяха публикувани съответно през януари и март 2021 г. И в двете проучвания са посочени основните нерешени проблеми и накъде трябва да се насочи вниманието при изпълнението, като също така са установени проблемите, които по-често се срещат в регионите.

⁴² В проучването са обхванати Алжир, Египет, Йордания, Ливан, Мароко и Тунис; <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fab9bddd-9106-11eb-b85c-01aa75ed71a1>

Например в случая на **СИП между ЕС и КАРИФОРУМ** липсата на административен капацитет на органите/агенциите остава проблем, както и липсата на осведоменост относно споразумението от страна на предприятията и недостатъчното спазване на задълженията за прозрачност. В същото време, предвид аспекта за развитие на СИП, успешното му изпълнение от 14-те държави от КАРИФОРУМ в значителна степен зависи от съответното финансиране за сътрудничество за развитие. С новата програма за партньорство по Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество — Глобална Европа на многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2021—2027 г. се създават възможности за такава съобразена с нуждите подкрепа за установените предизвикателства, свързани с търговията. В оценката също така са установени области, в които ЕС е трябвало да направи повече, по-специално по отношение на по-голямото ангажиране на държавите членки, по-добрата комуникация и подкрепата за връзки и платформи между предприятията.

Що се отнася до **шестте Евро-средиземноморски споразумения за асоцииране**, в проучването е посочена необходимостта от допълнително намаляване на броя на нетарифните мерки, като например неавтоматичното лицензиране на вноса или техническите регламенти, за които не е представена нотификация, които причиняват непредсказуемост и изкривяват стопанската дейност на местно равнище. Освен това в проучването се препоръчва опростяване на административните процедури, прилагане на международно признати стандарти и избягване на ненужно дублиране на оценките за съответствие. Подобряването на стопанската среда ще трябва да бъде придружено от засилена подкрепа и сътрудничество на ЕС по отношение на политиките за повишаване на конкурентоспособността и уменията и за премахване на логистичните ограничения. С определените цели не само ще се предоставя информация за процеса на изпълнение на ССТ, но може също така да се дава посока на разсъжденията относно помощта на ЕС за търговията в периода 2021—2027 г.

III. Подкрепа за използването на търговските споразумения от малките и средните предприятия

МСП и семейните предприятия представляват около 99 % от всички дружества в ЕС и съставляват половината от БВП на Европа

Световните пазари остават важен източник на растеж за МСП, на които се пада една трета от целия износ на ЕС, като подкрепят повече от 13 милиона работни места в ЕС⁴³. През 2020 г. Комисията засили усилията си, за да помогне на МСП да се възползват максимално от търговските правила и споразумения, както и да ги улесни в подаването на сигнали в случай на опасения относно спазването на търговските споразумения и правила.

Пропуските в информацията и липсата на ноу-хау могат сами по себе си да представляват пречка пред търговията и инвестициите, като тежат в по-голяма степен на малките дружества. Първо, търговските споразумения са безполезни, ако потенциалните бенефициенти не знаят за тях и освен ако не разбират как да получат достъп до предимствата в конкретния случай. Дори ако МСП не изнасят директно, търговските споразумения могат да имат значение

⁴³ Бележка на главния икономист на ГД „Търговия“ от май 2020 г.: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/june/tradoc_158778.pdf

за тях поради тяхната роля в глобалните вериги на доставки. Второ, дори когато дружествата са запознати с правилата на СТО и преференциалните споразумения на ЕС, техните ползи не се реализират автоматично. Поради това, макар че насърчаването на търговията е компетентност на държавите членки, търговските асоциации или органите за насърчаване на търговията, през 2020 г. Комисията продължи да подкрепя техните дейности, включително чрез насоки, информационна дейност (и по-конкретно чрез делегациите на ЕС в държавите партньори), специализирани интерактивни онлайн инструменти или информационни бюра, както и центрове, обезпечаващи потребностите на МСП.

С търговските споразумения с развиващите се страни се предлагат възможности за достъп до пазара, от които местните МСП се възползват с готовност, и се предоставят стимули за реформи, които сътрудничеството за развитие може още повече да доразвие. Споразуменията за икономическо партньорство (СИП) с държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн например имат силно изразен аспект за развитие: успешното им изпълнение зависи от преодоляването на вътрешните ограничения, наложени от тези държави по отношение на търговията, чрез помощ за търговията. В работния документ на службите на Комисията, който придружава настоящия доклад, са включени примери за начините, по които делегациите на ЕС работят за преодоляване на пречките пред търговията чрез помощта за търговия. В доклада на ЕС за напредъка в помощта за търговия за 2020 г. се съдържа допълнителна информация за подкрепата на Комисията и държавите членки, за да могат МСП в развиващите се страни да се възползват в пълна степен от търговските споразумения на ЕС.⁴⁴

A. Access2Markets и инструментът за оценка на правилата за произход (ROSA)

През 2020 г. беше поставено началото на портала Access2Markets, предлагащ безплатен източник на информация относно търговията на едно гише...

Новият портал за внос и износ на Комисията Access2Markets,⁴⁵ пуснат през октомври 2020 г. с интегрирания **инструмент за оценка на правилата за произход (ROSA)**, предлага изобилие от безплатна, многоезична и актуална информация с възможност за търсене. Той обхваща 122 пазара за износ извън ЕС и 190 пазари, източници на доставки. Дружествата могат да правят справка за мита, данъци, квоти, формалности при внос и процедури за техния внос и износ и могат да сравняват правилата за произход във всички търговски споразумения на ЕС. Въпреки че може да бъде използван от всеки потребител, той е особено полезен за МСП.

...платформата включва инструмент за самооценка, който помага на бизнеса да се ориентира в правилата за произход в различни споразумения на ЕС

ROSA, инструментът за самооценка във връзка с правилата за произход

ROSA насочва потребителите през набор от въпроси, за да прецени дали техните продукти отговарят на изискванията за преференциално третиране съгласно дадено търговско споразумение на ЕС. За да улесни компаниите, ROSA съдържа и ясни инструкции относно документацията, която е необходимо да бъде представена като доказателство за произход, за да

⁴⁴ Европейска комисия, Доклад на ЕС за напредъка по отношение на помощта за търговията за 2020 г. – Преглед на напредъка по изпълнението на актуализираната стратегия на ЕС за помощ за търговията от 2017 г., Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2020 г. (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f022db96-d854-11ea-adj7-01aa75ed71a1>).

⁴⁵ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/bg/home>

бъдат получени тарифни преференции, и включва функция за сравняване на правилата в различни споразумения. Понастоящем ROSA се използва около 500 пъти на ден.

Access2Markets е добре приет от до 10 000 потребителя на ден, 70 % от тях са от ЕС. Използването му е значително по-високо от това на инструментите, които заменя (базата данни за достъпа до пазара и бюрото за съдействие в областта на търговията). Access2Markets и ROSA са разработени в тясно сътрудничество с търговските асоциации и търговските камари и постоянно се подобряват въз основа на получената от потребителите обратна информация. Благодарение на това добро начало през 2021 г. платформата спечели обществения вот за **наградата за добро управление на Европейския омбудсман**⁴⁶, което е признание за предоставянето на услуга, насочена към гражданите по време на криза.

Платформата Access2Markets ще бъде разширена с бъдещи модули за услуги и обществени поръчки през следващите години и с повечето споразумения в ROSA до края на 2021 г...

Като част от подобренията се **разширява обхватът на Access2Market**, за да включва други основни елементи на търговските споразумения на ЕС:

- Разработва се като пилотен проект **база данни с възможност за търсене, която обхваща някои сектори на услугите** съгласно споразуменията на ЕС, и конкретни секторни ръководства, които дават по-подробна информация за определени региони или държави, например по отношение на разпоредбите в областта на здравето на растенията и животните.
- **Разширява се и географският обхват на ROSA**, така че до края на 2021 г. да включва повечето търговски споразумения. Днес инструментът обхваща 26 търговски споразумения с 36 държави (включително Обединеното кралство, партньори от Централна Америка, Колумбия/Перу/Еквадор, Виетнам, Канада, Япония и Южна Корея).
- Нов специален инструмент — **Access2Procurement**⁴⁷ — въведен през септември 2021 г., обхваща държавните поръчки по търговските споразумения на ЕС, започвайки от членовете на Многостраничното споразумение за държавните поръчки и споразумението между ЕС и Канада (ВИТС); обхватът ще бъде постепенно разширяван.

Нов инструмент за подобряване на информацията за обществените поръчки

Access2Procurement е нов ИТ инструмент, интегриран в платформата Access2Markets. Целта му е да помага на европейските доставчици да разберат дали отговарят на условията за представяне на оферта по конкретен договор за държавна поръчка в трета държава. Въз основа на отговорите, които потребителите дават на три или четири въпроса относно възложителя, предмета на поръчката и очакваната стойност на договора, новият инструмент дава бърза и много надеждна оценка дали потребителят има право да участва в тръжната процедура. Това ще помогне на кандидатите да определят дали даден проект за обществена поръчка в трета държава попада в задълженията на тази държава за осигуряване на достъп до пазара по отношение на ЕС съгласно Многостраничното споразумение за държавните поръчки на СТО или двустранно споразумение.

⁴⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=EXkldaJvv5E>

⁴⁷ <https://webgate.ec.europa.eu/procurement/#/step1>

Б. Ръководства, информационни бюра, центрове за МСП и сътрудничество с мрежи

В своите усилия за осигуряване на информация Комисията продължава да обръща специално внимание на ползите, които търговските споразумения на ЕС предлагат на предприятията, по-специално на МСП...

През 2020 г. Комисията продължи да **представя редица ръководства**, за да помага на предприятията да се ориентират в споразуменията, които бяха подкрепени от специални обучения и уебинари за заинтересованите страни, допълващи дейностите на държавите членки и предприятията от ЕС. **Делегациите на ЕС** играят важна роля за повишаване на осведомеността и подкрепят икономическите оператори, които желаят да се възползват от споразумението.

- **Пример Канада:** През 2020 г. Комисията продължи да разработва конкретни ръководства и да организира уебинари, за да подпомага предприятията от ЕС, които извършват или биха желали да извършват дейност на канадския пазар. Тази работа обхваща девет високоспециализирани теми като алтернативите на третирането с метилбромид при износ на определени растителни продукти или възможностите за дружествата в сектора на чистите технологии, както и по-обща теми като възможностите за участие в обществени поръчки в Канада на федерално и подфедерално равнище или преглед на ПИС в Канада. Всички тези ръководства и доклади са на разположение за публичен достъп на уебсайта на Комисията⁴⁸.
- **Пример Япония:** През 2020 г. търговският екип в делегацията на ЕС в Токио разработи практическо ръководство с информация за достъпа до пазара за дружествата, което беше допълнено от секторни ръководства.⁴⁹

Центровете за МСП на ключови пазари, подкрепяни от ЕС, играят важна роля....

За да помогне на МСП да се интернационализират и да им помогне да получат достъп до договорени ползи в държавите партньори, **Комисията продължава да спонсорира центрове за МСП в Китай и Япония** в тясна връзка с държавите членки, национални и европейски търговски асоциации в чужбина и организации за насърчаване на търговията. **Центърът за промишлено сътрудничество ЕО—Япония**⁵⁰ има 2233 регистрирани члена. Той се финансира и управлява съвместно от ЕС и Япония⁵¹ в сътрудничество с организациите за насърчаване на търговията на държавите членки. Центърът предоставя множество услуги⁵² на МСП, *наред с другото* чрез информационното бюро във връзка със СИП⁵³ и чрез информационното бюро по

⁴⁸ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1720&title=CETA-factsheet-and-guides>

⁴⁹ Ръководство за доставчиците от ЕС в областта на държавните поръчки в Япония: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159028.pdf; практическо ръководство за дружествата от ЕС с информация за достъпа до пазара: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-japan-economic-partnership-agreement>

⁵⁰ <https://www.eu-japan.eu/>

⁵¹ От страна на ЕС се осигурява финансиране по линия на работната програма COSME за 2020 г. (5,6 милиона евро; април 2020 г. — март 2022 г.).

⁵² <https://www.eu-japan.eu/summary-activities>

⁵³ <https://www.eubusinessinJapan.eu/library/news/epa-helpdesk>

въпросите на данъците и обществените поръчки в Япония⁵⁴, както и насърчава трансфера на технологии между ЕС и Япония чрез специализирано информационно бюро⁵⁵. **Центърът за МСП от ЕС в Китай** е проект, финансиран от Комисията, който от 2010 г. подпомага подготовката на малките и средните европейски предприятия за извършването на дейност в Китай. В момента проектът се намира в третата си фаза, като по план той трябва да продължи от октомври 2020 г. до март 2022 г. Центърът за МСП от ЕС в своята фаза 2 (юли 2014 г. до април 2020 г.) беше финансиран от ЕС с общ бюджет от 5,9 милиона евро и има 14 163 регистрирани потребители на уебсайта на Центъра за МСП от ЕС.

Центрове за МСП в Япония и Китай

Примери за дейността на Центъра за промишлено сътрудничество между ЕС и Япония през 2020 г.:

- ✓ 16 уебинара, свързани със СИП (чрез информационното бюро във връзка със СИП), с 925 участници;
- ✓ 18 информационни листове с насоки за МСП за ключовите аспекти на СИП;
- ✓ 21 уебинара с 810 участника.

Примери за дейността на Центъра за МСП от ЕС в Китай (ноември 2014 г. — април 2020 г.):

- ✓ 307 обучения в Китай и ЕС за над 12 000 МСП от ЕС;
- ✓ 28 меморандуми за разбирателство, подписани с държавни ведомства и организации за подкрепа на предприятията в Китай и Европа;
- ✓ 270 партньорства между Центъра за МСП от ЕС и партньорските организации;

...и в някои случаи получават подкрепа от тематични екипи

Дружествата от ЕС (по-специално по-малките) често се сблъскват с предизвикателства и ограничения от практическо естество, когато става въпрос за защита на правата на интелектуална собственост в трети държави, като например принудителен трансфер на технологии, пропуски в процедурите, изоставане в регистрирането на права, отхвърляне на заявки за регистрация на определени права, санкции за нарушения на ПИС, чийто размер не възпира нарушенията, липса на опит, корупция, липса на информираност и липса на прозрачност. За да им помогне да се справят ефективно с тези предизвикателства, които могат да повлияят на усилията им за интернационализация, Комисията създаде **тематични информационни бюра за МСП по въпросите на ПИС в ключови региони, по-конкретно Китай, Латинска Америка и Югоизточна Азия**.⁵⁶ Тези информационни бюра оказват подкрепа на МСП от ЕС, за да защитават и правоприлагат своите права на интелектуална собственост на териториите на държавите партньори на ЕС, като предоставят безплатна информация и услуги.

⁵⁴ <https://www.eu-japan.eu/japan-tax-public-procurement-helpdesk>

⁵⁵ <http://www.eu-jp-tthelpdesk.eu/>

⁵⁶ https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/ip-thematic-areas_en

В. Задълбочаване на сътрудничеството с предприятията и бизнес мрежите

За да достигне до дружествата на място, през 2020 г. Комисията продължи да **задълбочава своето сътрудничество с представители на стопанските интересите на ЕС** в рамките на ЕС и в трети държави, включително мрежата „Enterprise Europe“ (EEN)⁵⁷, Глобалната мрежа на Европейските бизнес организации (ЕВО WWN)⁵⁸ и организациите за насърчаване на търговията на държавите членки. Целта на Комисията е да насърчи обмена на мнения с тези организации, за да подобри достъпа на европейските предприятия до пазара в трети държави.

EEN предоставя консултации относно сключените от ЕС ССТ. Тематичната група на EEN за интернационализация на МСП редовно споделя информация за най-новите въпроси, свързани с търговията, чрез общностната платформа на EEN. Експертната група също така организира уебинари за местните предприятия и консултантите от EEN и ръководи информационни бюра, за да разпространява информация за търговските споразумения:

Мрежата „Enterprise Europe“ — най-новите дейности

- На 27 януари 2021 г. тематичната група на EEN за интернационализация на МСП организира уебинар „Запознайте се с нашите международни партньори: EEN Сингапур“, в който бяха подчертани възможностите и подкрепата на разположение на предприятията от ЕС, които имат желание да извършват стопанска дейност в Сингапур, като се възползват от ССТ.
- EEN Виетнам стартира информационно бюро, за да направи оценка на нуждите на предприятията по отношение на споразумението за свободна търговия между ЕС и Виетнам, което влезе в сила на 1 август 2020 г., включително чрез провеждане на проучвания, организиране на срещи и др.
- През ноември 2020 г. EEN, в тясно сътрудничество с ГД „Търговия“, беше домакин на специално практическо обучение за функционалностите на портала Access2Markets. Уебинарът беше добре приет и повече от 200 консултантите от EEN последваха обучението. В бъдеще се планират повече практически обучения.

Подкрепата за МСП сега е част от много търговски споразумения на ЕС...

За да бъдат допълнително подпомогнати МСП да използват търговските споразумения на ЕС, в последните ССТ на ЕС бяха включени **специални глави за МСП**,⁵⁹ в които е предвидена прозрачност по отношение на МСП и редовни контакти между звената за контакт с МСП на

⁵⁷ Мрежата, съфинансирана по [програмата COSME на ЕС](#), е активна в повече от 60 държави и обединява 3000 експерти от 600 членуващи организации. Нейната цел е да подпомага малките и средните предприятия в техните международни дейности.

⁵⁸ <https://eboworldwide.eu/>

⁵⁹ Препоръка за МСП е договорена с Канада; в СИП между ЕС и Япония и в споразумението за търговия и сътрудничество с Обединеното кралство има глави за МСП, както и в споразуменията, сключени с Меркосур, и в модернизирания споразумение с Мексико. Главите за МСП са част от преговорите и с Чили, Индонезия, Австралия и Нова Зеландия.

страните. През 2020 г. звената за контакт с МСП, създадени съгласно ВИТС, представиха доклад за дейността пред Съвместния комитет на ВИТС, който заседава през юли 2020 г., и започнаха изпълнението на работните си планове за периода 2020—21 г.⁶⁰, включващи, *наред с другото*, ЕЕН и проследяване на напредъка на МСП съгласно ВИТС. През февруари 2021 г. се проведе среща на звената за контакт, създадени съгласно СИП между ЕС и Япония, на която и двете страни докладваха за своите инициативи за изпълнение на разпоредбите за предоставяне на информация съгласно главата за МСП.

IV. Преодоляване на пречките и намиране на решения

IV.1 Актуално състояние на пречките пред търговията и премахването им през една изпълнена с предизвикателства година

2020 година беше особено трудна: здравната и икономическата криза, предизвикана от пандемията от COVID-19, подхрани протекционизма и направи някои партньори не особено склонни да премахнат пречките, съществуващи преди кризата.

Институционалните органи, създадени с търговските споразумения на ЕС, осигуряват важен път за откриване и разрешаване на проблеми и за поставяне на въпроси за обсъждане пред търговските партньори, с които ЕС е сключил преференциални търговски споразумения. Дадено предприятие обаче може да срещне проблеми в области, които не са пряко засегнати от търговско споразумение, или в държави, с които ЕС не е сключил преференциално търговско споразумение. Ето защо работата по установяване и премахване на пречките продължи и през 2020 г. на всички равнища (двустранно и многостранно), за да се преодолеят опасенията на предприятията от ЕС, които са изправени пред ограничителни мерки или практики и са третираны несправедливо от търговските партньори на ЕС, или които не могат да се конкурират при еднакви условия на конкуренция. За да се улесни подаването на жалби, през ноември 2020 г. Комисията създаде на своя портал Access2Markets **единна входна точка** — обслужване на едно гише за предоставяне на информация за търговските пречки и/или за търговски партньори, които не изпълняват поетите от тях ангажименти за ТУР.

А. Брой (общо регистрирани) пречки пред търговията и инвестициите към 31 декември 2020 г.

Както е показано в таблицата по-долу, в края на 2020 г. в базата данни на Комисията за достъпа до пазара са включени **462 активни пречки пред търговията и инвестициите в 66 трети държави**:

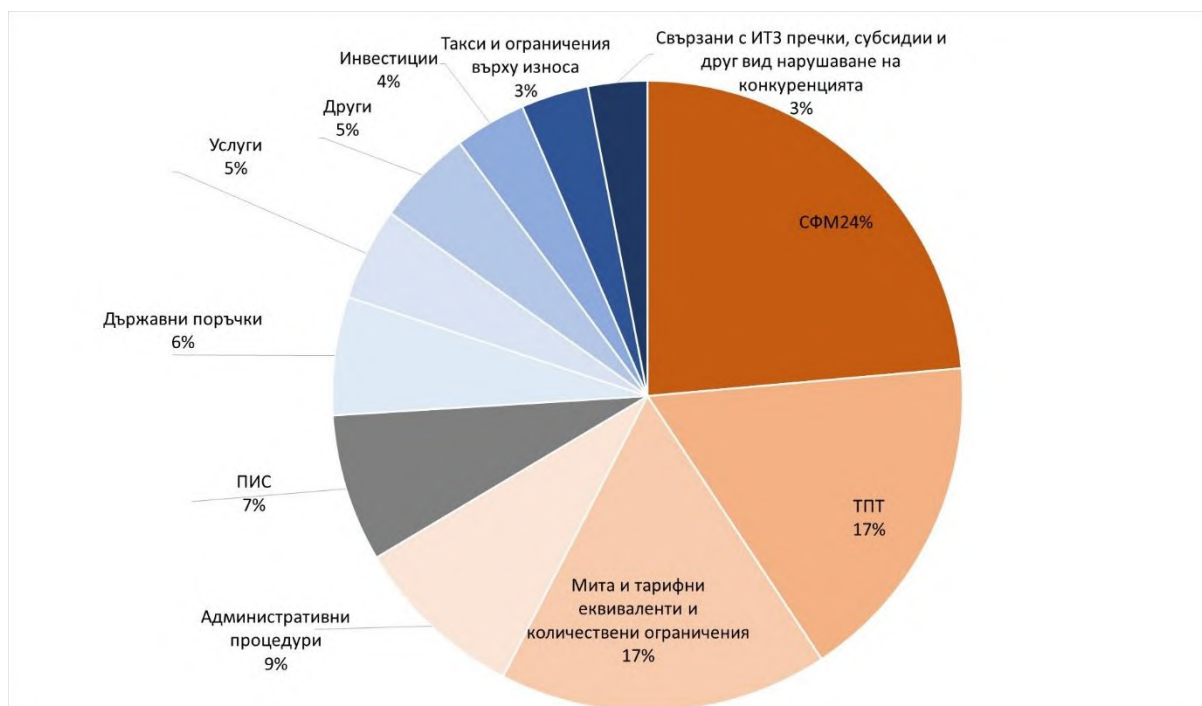
Вид на мярката	Брой пречки
Санитарни и фитосанитарни мерки (СФМ)	109
Технически пречки пред търговията (ТПТ)	79
Мита и тарифни еквиваленти и количествени ограничения	78
Административни процедури	41
Услуги и инвестиции	39

⁶⁰ Работен план и доклад за дейността са на разположение на адрес: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158910.pdf

Други мерки*	37
ПИС	35
Обществени поръчки	28
Такси и ограничения върху износа	16
Всичко	462

* Сред другите мерки са пречки, свързани с инструменти за търговска защита (ИТЗ) и със субсидии, мерки, засягащи конкуренцията, и други мерки, неклассифицирани в предишни категории.

Фигура 4: Висове пречки през 2020 г.

Както е видно от фигура 4 по-горе, при прегледа на **видовете пречки** се забелязва, че подобно на предходните години, СФМ (109) продължават да бъдат най-голямата категория, като съставляват една четвърт от всички регистрирани пречки, следвани от ТПТ и от тарифните мерки и количествените ограничения (почти 80 от всеки вид). Тези три категории съставляват почти 60 % от всички активни пречки през 2020 г.

При прегледа на **географското разпределение** се забелязва, че през 2020 г. Китай остава държавата с най-голям брой пречки и има 40 такива (с две повече, отколкото през 2019 г.); на второ място е Русия, следвана от Индонезия и САЩ (по 26), Индия (25) и Турция (24). Сред държавите с десет или повече пречки са Бразилия, Южна Корея, Австралия, Алжир, Египет, Мароко, Канада и Малайзия.

Б. Промени в пречките пред търговията и инвестициите през 2020 г

В таблицата по-долу са показани регистрираните нови пречки и отстранените пречки през 2020 г.⁶¹ по вид/категория, като в сравнение с 2019 г.⁶² има нетно увеличение (+8):

Вид на мярката	Нови пречки ⁶³	Отстранени пречки
СФМ	13	17
ТПТ	5	6
Административни процедури	5	4
Мита и тарифни еквиваленти и количествени ограничения	5	2
Услуги и инвестиции	4	1
Други мерки ⁶⁴	4	1
Държавни поръчки	3	1
Такси и ограничения върху износа	1	1
ПИС	1	0
Всичко	41	33

Санитарните и фитосанитарните мерки (СФМ) отново излязоха на първо място както по отношение на новите мерки (13), така и по отношение на отстранените мерки (17), като по този начин съставляват половината от всички пречки, отстранени през 2020 г. Отстранените пречки под формата на СФМ означаваха например отваряне на японските пазари за износителите от ЕС за определени продукти от говеждо месо от ЕС, допускане на белгийските ябълки до Мексико и Тайланд или вдигане от Южна Корея на забраната за домашни птици от Унгария.

Техническите пречки пред търговията (ТПТ) и пречките, свързани с **административни процедури**, бяха вторият и третият най-често срещан вид.

По отношение на **новите пречки, регистрирани през 2020 г. по сектори**, 43 % са установени в **секторите на селското стопанство и рибарството**, в сектора на виното и спиртните напитки са установени четири нови пречки, а в автомобилния сектор — три. След селското стопанство и рибарството обаче най-голямата група нови пречки (8) бяха **хоризонталните мерки**, които могат да засегнат целия износ за съответната държава — търговски партньор (6), или мерките, които засягат повече от един сектор (2). Вzeti заедно, **хоризонталните и многосекторните мерки съставляваха една четвърт от всички нови пречки**, регистрирани през 2020 г.⁶⁵,

⁶¹ Пълен списък на докладваните нови пречки и на отстранените пречки през 2020 г. може да бъде намерен в работния документи на службите на Комисията:

<https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

⁶² Ако добавим броя на мерките от предходната година (438 активни пречки) към данните за 2020 г. (41 нови и 33 отстранени пречки), крайният резултат би бил 446 пречки. Основната разлика се дължи на факта, че за да бъдат проследени онези пречки, които са частично отстранени, считано от 2020 г. Комисията вписа последващи действия по активни пречки, което води до номинално по-голям брой пречки, без да се променят основните тенденции.

⁶³ Новите пречки са онези пречки, които са регистрирани в Access2Markets през цялата 2020 г.

⁶⁴ Сред другите мерки са пречки, свързани с ИТЗ и със субсидии, мерки, засягащи конкуренцията, и други мерки, неклассифицирани в предишни категории

⁶⁵ Големият дял на мерките с хоризонтален ефект пречи на правилното количествено определяне на засегнатите търговски потоци.

което е отражение на повишените протекционистки тенденции, допълнително засилени от пандемията от COVID-19.

Пречките пред търговията и инвестициите и COVID-19

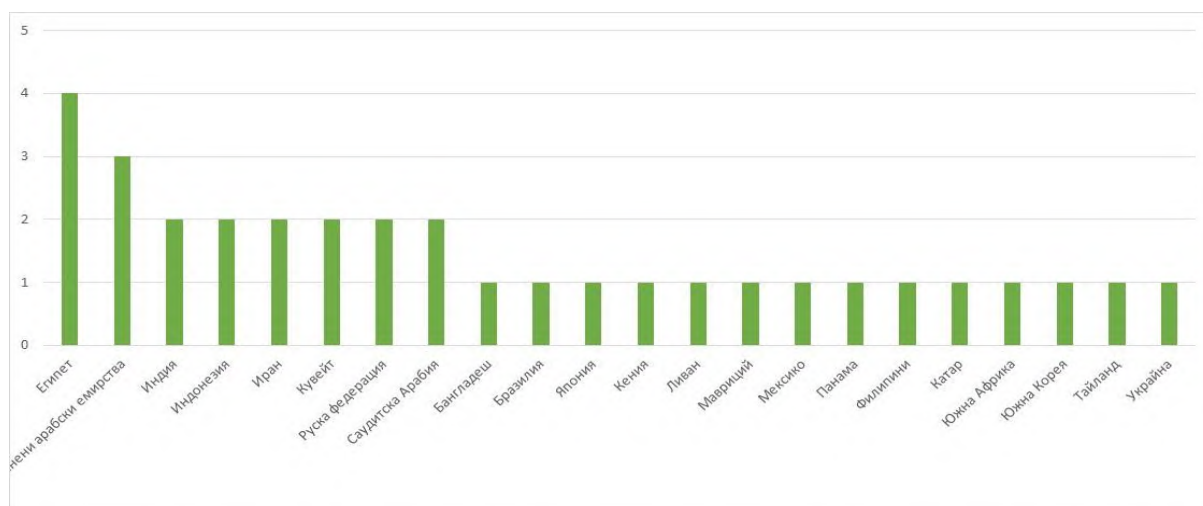
В ранните етапи на пандемията смущенията във веригата на доставките доведоха до експлозия в търсенето на стоки от първа необходимост (продукти за здравето), а оттам и до недостиг и ограничителни мерки, последвани от неконтролирано нарастване на производството (главно в Китай), което доведе до опасения за безопасността и съответствието със стандартите на ЕС. ЕС въведе временен механизъм за прозрачност под формата на **разрешения за износ на лични предпазни средства**, заместващи националните забрани, като и двете изтекоха в края на май 2020 г.

По време на първата фаза на пандемията някои търговски партньори на ЕС въведоха **ограничения върху износа**. Комисията продължава да наблюдава тези мерки, за да се увери, че тяхната продължителност на прилагане е ограничена само до строго необходимото, т.е. че мерките се премахват, когато здравната обстановка позволи това⁶⁶. В случаите, в които бъде установено, че ограниченията засягат доставките на ЕС на стоки от първа необходимост за справяне с COVID-19, ЕС се стреми да премахне или смекчи мярката. Сред примерите са индийските мерки, ограничаващи износа на няколко важни медицински консумативи⁶⁷, за които Съюзът доказва, че могат да бъдат премахнати, чрез действия на най-високо политическо равнище.

В. Пречки, отстранени през 2020 г.

През 2020 г. Комисията активно отстраняваше пречки, като гарантира, че 33 пречки са премахнати изцяло или частично в 22 държави — търговски партньори, както се вижда от фигура 5 по-долу.

Фигура 5: Брой на отстранените пречки по партньори (2020 г.)

⁶⁶ Някои от тези мерки са записани в базата данни на ЕС за целите на наблюдението (в Access2Markets <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers>)

⁶⁷ Сред засегнатите от ограниченията доставки са хидрохлорохин, други активни фармацевтични съставки и лекарствени форми на парацетамола (над една трета от производството на последните в Индия се изнася за ЕС).

Комисията разполага с **набор от инструменти, които тя често комбинира** с цел отстраняване на пречките пред търговията. В допълнение към активирането на институционалната рамка по своите двустранни търговски споразумения (вж. раздел II.2 Б. по-горе) Комисията използва **дипломатически път** и диалози на високо равнище със своите търговски партньори, за да отстранява пречките. Тя също така редовно издига пречки в многостранна среда в СТО. Комисията може също така да започне разследвания съгласно Регламента на ЕС за пречките пред търговията (две проверки започнаха през 2020 г. и бяха завършени през 2021 г.; вж. по-долу).

Двустранните действия се оказаха ефективен начин за преодоляване на пречките

Примери за усилия на двустранно равнище:

- Саудитска Арабия/пластмаса: Общите усилия на Комисията, държавите членки от ЕС и предприятията помогнаха за предотвратяването на техническа пречка пред сертифицирането на пластмасови материали от Саудитска Арабия. Държавите членки и браншовите асоциации докладваха на Комисията ново изискване, съгласно което в производството на опаковки би станало задължително използването на сертифицирани пластмаси, които са биоразградими при окисляване. Комисията проучи въпроса и стигна до заключението, че такова ограничение не се основава на научни факти (т.е. липсват доказателства за благоприятното въздействие на разградимите при окисляване пластмаси върху околната среда). Това и други научни доказателства, представени от делегацията на ЕС на Саудитска Арабия, накараха последната да се откаже от техническото правило относно опаковъчните изделия.
- Индонезия/ПИС: През последните две години Комисията повдига пред Индонезия въпроса за местното производство като предпоставка за патентна закрила на фармацевтичните продукти, тъй като това беше сериозна пречка за европейските дружества, които имаха желание да се конкурират в Индонезия. ЕС си взаимодействаше с Индонезия по дипломатически път и си сътрудничеса с държави със сходни позиции за намиране на решение, което е взаимноизгодно както за местните, така и за европейските иновативни сектори, и е в съответствие с международните стандарти. През октомври 2020 г. Индонезия прие нов Консолидиран закон за създаване на работни места, в който това изискването не беше включено. Това беше важен напредък в посока към спазване на международните стандарти, обхващащи, *наред с другото*, производството, вноса и лицензирането на патентовани изобретения в Индонезия.

...успоредно с действия в рамките на СТО и нейните различни комитети...

Предвид развитието на правилата и разпоредбите, засягащи международната търговия, правилното прилагане на многостранните дисциплини, свързани с ТПТ, е от изключително значение. Благодарение на успешното участие на ЕС в **Комитета по ТПТ** на СТО голям брой пречки, свързани с ТПТ, бяха изяснени, премахнати или предотвратени, като по този начин се улесни износът от ЕС. Според последните оценки **през последното десетилетие тези мерки са**

засегнали износ на ЕС на стойност около 83 милиарда евро⁶⁸ в редица сектори, по-специално медицинските изделия, фармацевтичните продукти, автомобилния сектор, храните и напитките, ИТ продуктите и електрическите уреди, козметиката, играчките, текстила, керамиката или мебелите.⁶⁹

... и Регламентът за пречките пред търговията предложи допълнителен законен път за някои конкретни случаи.

Регламентът за пречките пред търговията е правен инструмент, който дава право на дружествата, отраслите, асоциациите и държавите членки на ЕС да подават жалби до Комисията във връзка с пречките пред търговията в трети държави. Ако жалбата отговаря на критериите за приемане, Комисията разглежда случая, за да определи дали има доказателства за нарушения на международните търговски правила, водещи до неблагоприятни последици и вреди за търговията, и дали ЕС има интерес да действа. Ако според заключението на процедурата са необходими действия за гарантиране на спазването на международните търговски правила и за отстраняване на причинената вреда, могат да се предприемат подходящи мерки, сред които може да бъде и откриване на процедура за уреждане на спор.

Досега са открити **24 процедури за проучване съгласно Регламента за пречките пред търговията** по отношение на търговските практики на широк кръг търговски партньори (напр. Бразилия, Канада, Япония, Турция). Две проучвания бяха започнати през 2020 г. и завършени през 2021 г.

- Примери Саудитска Арабия/плочки и Мексико/текила: На 5 май 2021 г. Комисията приключи разследванията относно мерките на Саудитска Арабия,⁷⁰ ограничаващи достъпа до пазара на керамични плочки от ЕС, и относно мерките на Мексико,⁷¹ засягащи износа на текила за ЕС. Тези разследвания бяха започнати по жалби на съответните търговски асоциации (т.е. Асоциацията на европейската керамична промишленост (Cerame-Unie) и Пивоварите на Европа) и доведоха до изясняване на правното положение и на икономическите последици от мерките на третата държава. По време на проучванията беше установено, че новите технически регламенти на Саудитска Арабия възпрепятстват 75 до 80 % от износа на ЕС на керамични плочки на стойност 120—150 милиона евро годишно и засягат много МСП от ЕС, а отказът на Мексико да издава сертификати за износ на текила на ЕС може да представлява ограничения върху износа, което е забранено съгласно правилата на СТО.

След като завърши тези две проучвания, **Комисията вече е в по-добра позиция да поиска премахването на тези пречки** Сега Комисията ще си взаимодейства със Саудитска Арабия, за да осигури премахването на тези пречки или чрез преговори, или като отнесе случая пред СТО.

⁶⁸ С тази методика се изчисляват текущите търговски потоци, които са имали полза от премахването/предотвратяването на ТПТ, и не се осигурява количествено определяне на увеличението на износа или на други последици за търговията.

⁶⁹ Вж. също публикацията на Центъра за европейски политически изследвания от февруари 2021 г.: „Multilateral cooperation behind the trade war headlines: How much trade is freed up?“ („Многостранното сътрудничество зад заглавията за търговската война: в каква степен е освободена търговията?“); от Lucian Cernat и David Boucher; https://www.ceps.eu/download/publication/?id=32164&pdf=PI2021-03_Multilateral-cooperation-behind-the-trade-war-headlines.pdf

⁷⁰ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/may/tradoc_159564.pdf

⁷¹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/may/tradoc_159563.pdf

Комисията също така ще следи административните процедури в Мексико, които все още не са приключили, за да гарантира, че с тях ще бъде премахната пречката пред търговията.

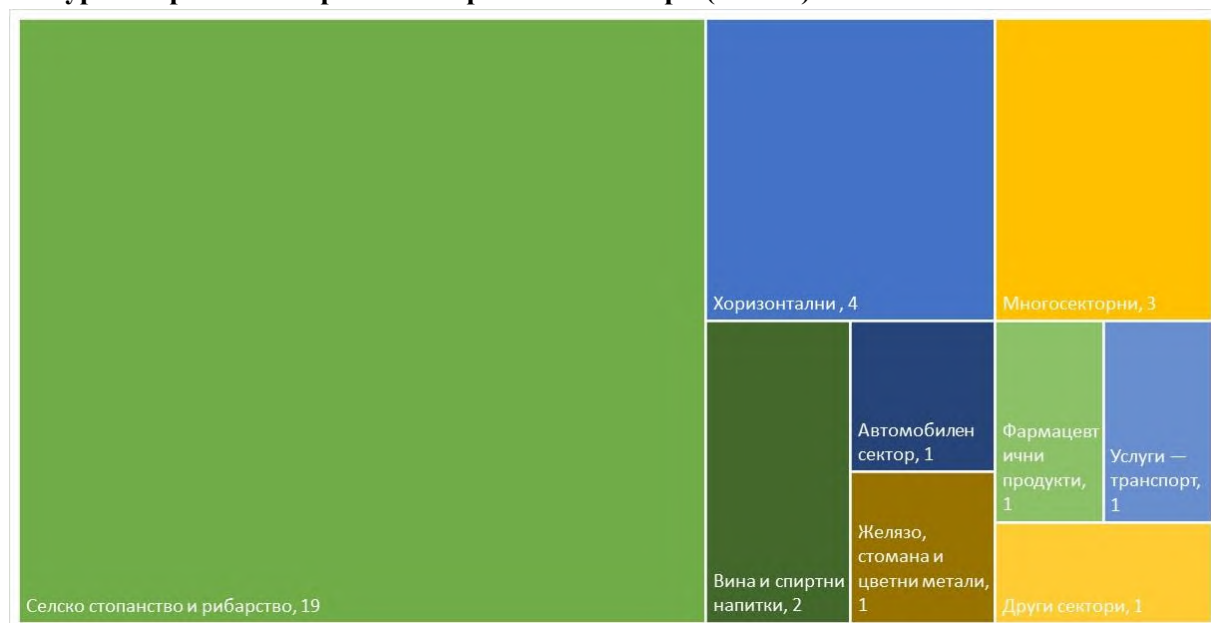
Г. Партньорството за достъп до пазара в действие и неговото въздействие през 2020 г.

Въпреки трудностите, породени от пандемията от COVID-19, през 2020 г. бяха постигнати осезаеми резултати благодарение на продължаващото сътрудничество между Комисията, държавите членки и предприятията в консултативните групи за достъп до пазара в Брюксел, но също и в много екипи за достъп до пазара, ръководени от търговски екипи в делегациите на ЕС, както и на заинтересованите страни, предоставящи информация за положението на място в нашите държави партньори.

От гледна точка на **географското разпределение на пречките, отстранени през 2020 г.**, 4 бяха разгледани в Египет, 3 — в Обединените арабски емирства, 2 засягаха съответно Индия, Индонезия, Иран, Кувейт, Русия и Саудитска Арабия, а по една беше разгледана в 14 други държави. Почти половината от отстранените пречки (15) бяха с местоположение в региона на Южното Средиземноморие и на Близкия изток, тъй като Комисията реагира на разрастващата се тенденция на протекционизъм в този стратегически регион. В Южна и Югоизточна Азия бяха отстранени седем пречки.

Както и през предходните години, **секторът, който се облагодетелства** от най-голям брой отстранени пречки, беше **селското стопанство и рибарството**, на който се падат почти 60 % от общия брой отстранени пречки. Седем от отстранените пречки (една пета) съответстват или на хоризонтални, или на многосекторни пречки.

Фигура 6: Брой на отстранените пречки по сектори (2020 г.)

Като цяло, изготвеният от Европейската комисия **икономически анализ**⁷² показва, че благодарение на отстраняването на някои пречки между 2014 и 2019 г.⁷³ **износът от Европейския съюз през 2020 г. е бил с 5,4 милиарда евро повече, отколкото би бил, ако пречките не бяха отстранени.** Допълнителният износ от ЕС на стойност 5,4 млрд. евро е осезаема полза от усилията за изпълнение и правоприлагане, положени от Комисията, държавите членки и предприятията в рамките на Партньорството за достъп до пазара.

IV.2 Улесняване на подаването на жалби: Единна входна точка

Привеждането в действие на единната входна точка спомага за насочването и мобилизирането на ресурси за справяне с пречките пред търговията...

Привеждането в действие на **единната входна точка**⁷⁴ на 16 ноември 2020 г. следва още повече да подобри взаимодействието между Комисията и заинтересованите страни, като събере жалби срещу пречките пред достъпа до пазара и за нарушения на ангажиментите за ТУР, както и жалби, свързани с неизпълнение на изискванията съгласно Общата система за преференции на ЕС (ОСП). Единната входна точка е създадена по начин, който гарантира, че Комисията може да използва солидна база от доказателства при разглеждането на жалбите, което ѝ позволява да действа по-бързо и ефективно в случаите, в които смята, че има основания за действие. В същото време механизмът за обслужване на едно гише и насоките, предоставени от Комисията, имат за цел да помогнат за преодоляването на трудностите, пред които са изправени много заинтересовани страни, свързани с определянето на правилните канали и на информацията, която се очаква те да представят, за да подадат жалби и да проследят техния ход.

Единната входна точка се облагодетелства и от един по-рационализиран подход за управление на работата, свързана с пречките, в рамките на генерална дирекция „Търговия“ и в по-широкия набор от служби на Комисията, които имат отношение към потенциалните пречки. Въпреки че всички пречки се наблюдават, някои от тях са с приоритет поради законната им сила, икономическото или системното им значение и перспективата за тяхното отстраняване.

... и улеснява подготовката на по-силни аргументи

Достъп до единната входна точка може да бъде осъществен през онлайн платформата Access2Markets (вж. раздел III. А по-горе), която дава възможност за подаване на жалба онлайн⁷⁵. От обявяването си през лятото на 2020 г. с единната входна точка е бил осъществен контакт повече от 60 пъти във връзка с евентуални жалби, в резултат на което са получени 17 официални жалби.

⁷² Методиката се прилага само по отношение на търговията със стоки и не позволява да бъдат включени сложни хоризонтални пречки, засягащи стоки, и пречки, които не засягат само стоки.

⁷³ Анализът включва 130 пречки, отстранени през периода 2014—2019 г. В този анализ само някои пречки могат да бъдат определени количествено, по-специално тези, които засягат износа на стоки от ЕС и които нямат хоризонтален ефект. Броят на пречките, отстранени през 2020 г., не е включен в анализа, тъй като за да се установи въздействието върху търговията, е необходимо да измине най-малко една пълна година след премахване на пречката, през която да се събират данни.

⁷⁴ Вж. оперативните насоки: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/form-assets/operational_guidelines.pdf

⁷⁵ Жалби по отношение на достъпа до пазара или във връзка с нарушения на ангажиментите за ТУР вече могат да се подават онлайн чрез съответните формуляри на портала Access2Markets.

... и помага на Комисията да реагира по-бързо и с по-силно влияние...

Благодарение на **единната входна точка** вече има разлика в начина, по който Комисията действа по отношение на пречките. Както показва примерът по-долу, получаването на правилната информация на ранен етап увеличава шансовете за успешно преодоляване на пречките през всички налични официални и неофициални канали.

- Пример: Египет/керамични плочки: Скорошен пример е временната забрана за внос на керамични плочки, наложена от Египет. Дружествата от ЕС, действащи чрез своята търговска асоциация, с помощта на новия инструмент за обслужване на едно гише успяха да действат бързо и, насочвани от формуляра на жалбата, успяха да съберат необходимата информация само няколко дни след като Египет публикува мерките. Това даде възможност на Комисията, с помощта на делегацията на ЕС, да взаимодейства с египетските власти на ранен етап, включително чрез дипломатически контакти и размяна на писма. След първоначалния тримесечен период, през март 2021 г. Египет реши да не го удължава и по този начин мярката изтече.

В същото време трябва да се отбележи, че всички официални жалби досега са били насочени към пречките пред достъпа до пазара, а не към устойчивото развитие, отразявайки по-голямата сложност на потенциалните случаи в тази област, но и по-голямата информираност на заинтересованите страни от бранша за работата във връзка с достъпа до пазари. Комисията прави редовен преглед на своите оперативни насоки относно единната входна точка според случая и ги актуализира, като взема предвид коментарите на заинтересованите страни.⁷⁶ Това е важно, тъй като новата система за подаване на жалби е свързана с отговорност за предприятията и другите заинтересовани страни да предоставят, когато е възможно, добре аргументирани и обосновани случаи. Когато това е направено, Комисията ще бъде добре подготвена за отговор. Освен това Комисията винаги си запазва правото да започне да действа по своя собствена инициатива (като открие *служебни* случаи) както по отношение на пречките, свързани с достъпа до пазара, така и на нарушенията на ангажиментите за ТУР.

V. Двустранно и многостранно правоприлагане на търговски ангажименти: разрешаване на спорове⁷⁷

Ефективната работа по изпълнението нагоре по веригата с цел предотвратяване на потенциални пречки и преодоляване на реални пречки, преди те да се утвърдят, е в основата на новия подход на Комисията за изпълнение и правоприлагане. Тази работа обаче трябва да бъде подкрепена от ефективни правни процедури за разрешаване на спорове, които да се използват, когато е необходимо.

⁷⁶ Първата актуализация, отчитаща приноса на заинтересованите страни, беше направена през септември и може да бъде намерена на адрес <https://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/contacts/chief-trade-enforcement-officer/>

⁷⁷ За подробна обобщена информация по-специално по случаите в рамките на СТО, в които ЕС е жалбоподател или ответник, и относно случаите по двустранните споразумения на ЕС, вижте най-актуалното издание на „Overview of the EU's active dispute settlement cases“ („Общ преглед на текущите случаи по уреждане на спорове на ЕС“), публикувано на уебсайта на ГД „Търговия“ (<https://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/dispute-settlement/>).

V.1 Прибягване до уреждането на спорове

A. Уреждане на спорове в рамките на СТО

Уреждането на спорове в рамките на СТО остава важно за ефективното правоприлагане, въпреки настоящото блокиране на функцията на Апелативния ѝ орган

В системата за уреждане на спорове на СТО се издават **независими и безпристрастни решения**, обвързващи за страните по спора, които могат да бъдат **обжалвани**, като така се гарантира **качеството и легитимността** на тези решения.

СТО предлага изпитана система за уреждане на спорове, която може да бъде използвана от ЕС за правоприлагане на своите права в СТО, когато другите членове на СТО не спазват своите ангажименти. До юни 2021 г. ЕС е започнал 104 от 600-те спора, повдигнати пред СТО от 1995 г. насам.

През обхванатия от настоящия доклад период **ЕС започна значителен брой процедури за уреждане на спорове**. Макар че бе неизбежно сроковете за разглеждане на споровете в рамките на СТО да бъдат засегнати от пандемията от COVID-19, ЕС активно насърчаваше и подкрепяше мерки в рамките на СТО за продължаване на процедурите, като например провеждане на изслушванията на специализираните групи във виртуална или хибридна среда.

Процедура за уреждане на спорове в рамките на СТО

-**Продължиха процедурите пред специализираната група по някои спорове**, започнати от ЕС, включително: срещу Турция по случая за фармацевтичните продукти (DS583); срещу Колумбия по отношение на антидъмпингови мита върху замразени пържени картофи от Белгия, Германия и Нидерландия (DS591); срещу Индия заради прекомерните мита, наложени от Индия върху определени стоки в сектора на информационните и комуникационните технологии (DS582); и срещу САЩ по отношение на определени мерки за стоманени и алуминиеви изделия (DS548) и антидъмпингови и изравнителни мита върху зрели маслини от Испания (DS577).

-ЕС постигна **напредък до етапа на експертната група** по своя спор по отношение на забраната за износ на никелова руда, наложена от Индонезия, както и на националните изисквания на Индонезия за преработка, засягащи никеловата и желязната руда. На 29 април 2021 г. в Индонезия беше съставена специализирана група — Мерки, свързани със суровините (DS592).

-През октомври 2020 г. в **спора на ЕС срещу САЩ** по отношение на големи граждански въздухоплавателни средства (DS353) Органът за уреждане на спорове на СТО разреши на ЕС да преустанови отстъпките по отношение на САЩ до ниво от близо четири милиарда щатски долара годишно. След действителното налагане на контрамерки от ЕС на 10 ноември 2020 г. и взаимното преустановяване на контрамерките от ЕС и САЩ на 5 март 2021 г. за четиримесечен период, на 15 юни 2021 г. беше постигната Договореност относно рамката за сътрудничество за големи граждански въздухоплавателни средства, според която контрамерките остават преустановени за още пет години.

Б. Двустранно уреждане на спорове

През 2020 г. Комисията продължи работата си по спорове съгласно разпоредбите за уреждане на спорове в двустранните търговски споразумения...

В процедурите за уреждане на спорове, които са уредени в 31 от 37-те търговски споразумения на ЕС, обхванати от този доклад, като първа стъпка се насърчава постигането на взаимно приемливи решения чрез консултации. Това е възможно в случаите, когато и от двете страни има добра воля за бързо отстраняване на дисбалансиите и за премахване на пречките пред търговията, открити при наблюдението на спазването на тези споразумения.

Когато няма изгледи за постигане на взаимно приемливо решение чрез консултации, всяка от страните може да поиска създаването на специализирана група за уреждане на спорове.

От 2018 г. насам Комисията е поискала уреждане на спорове по четири двустранни търговски споразумения: споразумението за асоцииране с **Украйна**, споразумението за свободна търговия с Република **Корея**, споразумението за икономическо партньорство с **Южноафриканската общност за развитие (ЮАОР)**⁷⁸ и споразумението за асоцииране с **Алжир**. Сред стъпките, предприети през 2020 г. и в началото на 2021 г., са:

⁷⁸ СИП между ЕС и ЮАОР се прилага между ЕС и шест държави от Южноафриканската общност за развитие (ЮАОР): Есватини, Ботсуана, Лесото, Мозамбик, Намибия и Южна Африка.

- Във връзка с предприетите защитни мерки срещу износа на домашни птици от ЕС, през април 2020 г. ЕС поиска към **Южноафриканския митнически съюз** (ЮАМС)⁷⁹ да бъде създаден арбитражен състав по линия на споразумението за икономическо партньорство с Южноафриканската общност за развитие (ЮАОР)⁸⁰. Процесът на подбор на специализираната група, който временно беше спрял поради ситуацията по отношение на общественото здраве, беше възобновен на 22 ноември 2020 г. и все още продължава.
- Също така през юни 2020 г. Комисията сезира Съвета за асоцииране съгласно своето споразумение с Алжир, за да бъдат предприети действия срещу някои мерки за ограничаване на вноса, в това число и забрана за внос на автомобили, наложена от **Алжир**. В резултат на това през 2021 г. бяха проведени няколко кръга на конструктивни дискусии между ЕС и Алжир, обхващащи всички оспорени мерки, започнати през септември 2020 г., за да се разреши спорът чрез споразумение за доброволно уреждане на спора.
- По отношение на **Корея**, след закъснения, свързани наред с други неща с пандемията от COVID-19, през януари 2021 г. експертната група се произнесе по повдигнатия от ЕС случай относно задължението на Корея съгласно ССТ да ратифицира основните конвенции на МОТ и относно законодателството за синдикалните организации, вж. раздел II.2 В по-горе.
- По отношение на **Украйна**, на 11 декември 2020 г. специализираната група излезе с решение в полза на ЕС по отношение на забраната за износ на дървесина за ЕС. На 29 юни 2021 г. Украйна уведоми ЕС в писмен вид за напредъка си в изпълнението на решението на арбитражния състав, но не подаде уведомление относно мярка, предприета с цел изпълнение на решението на експертната група.

⁷⁹ 5 члена на ЮАОР (Ботсуана, Лесото, Намибия, Южна Африка и Есватини) създадоха митнически съюз.

⁸⁰ <https://www.sadc.int/about-sadc/overview/>)

Случай по уреждане на спор с Украйна

През 2005 г. Украйна въведе забрана за износ на някои дървесни видове под формата на необработена дървесина и нарязана дървесина. Между 2015 и 2017 г. Украйна разшири продуктовия обхват на тази **забрана за износ**, за да обхваща **износа на всички видове необработена дървесина**. Тъй като политическите усилия не доведоха до разрешаване на проблема, на 22 ноември 2018 г. Комисията реши да започне процедура за уреждане на спорове с Украйна съгласно двустранното споразумение за асоцииране между ЕС и Украйна (арбитражен състав беше създаден на 28 януари 2020 г.).

Подходът, предприет от Европейската комисия в този случай, беше подкрепен не само от **солидното правно основание**, но и от **икономическото въздействие** на украинската забрана за износ. Като се има предвид, че междувременно Украйна се превърна във втория най-голям източник на внос на (обработена) мека дървесина в Китай, вносът в ЕС на необработена дървесина от Украйна спадна от 2 милиона тона през 2015 г. (14 % от вноса на ЕС) до съвсем малкото количество от 2000 тона през 2019 г., като по този начин имаше възможността сериозно да се отрази на наличието на съответните суровини за дървообработващата промишленост на ЕС.

Арбитражният състав издаде окончателното си решение на 11 декември 2020 г., като заключи, че украинската забрана за износ на необработена дървесина е в противоречие с член 35 от Споразумението за асоцииране между ЕС и Украйна, в който се забранява налагането на забрани за износ. В решението **се пояснява** също, че **съответните изключения не са били приложими**, като се отхвърля твърдението на Украйна, че забраната за износ на необработен дървен материал е законно предназначена да защитава украинските гори. Съставът уважи този довод само по отношение на силно ограничена по-ранна забрана за износ на нарязана дървесина от десет дървесни видове, които много рядко се търгуват.

Случаят илюстрира политиката на ЕС за предприемане на **решителни действия срещу ограниченията върху износа**, тъй като те представляват **системна заплаха** за международната търговия. Това беше отразено и в действията на ЕС и на други търговски партньори срещу определени китайски ограничения върху суровини или, по наскоро, в повдигането от страна на ЕС на случай по уреждане на спор в рамките на СТО срещу забраната на Индонезия за износ на никелова руда (DS592, вижте карето „Процедура за уреждане на спорове в рамките на СТО“).

V.2 Подновяване на резерва от арбитри и експерти в областта на ТУР

През декември 2020 г. Комисията отправи покана за подаване на заявления във връзка с подновяването на резерва от арбитри и с отделния резерв от експерти в областта на ТУР за експертните групи за уреждане на спорове по търговски споразумения, по които ЕС е страна. Комисия за подбор, съставена от опитни международни съдии и учени, ще разгледа заявленията, за да потвърди годността за назначаване на кандидатите.

В съответствие с „Ангажимента за равно представителство в арбитража“, към който се придържа Комисията, Комисията ще се стреми да осигури баланс между половете в своите предложения до Съвета за списъци на арбитри и експерти, както и при назначаването на арбитри или на експерти в областта на ТУР за конкретни спорове.

V.3 Отговор на пречките пред уреждането на спорове

Като се има предвид че работата на Апелативния орган на СТО е блокирана, Европейският съюз беше на преден план в усилията за намиране на временно решение в очакване на трайно решение.....

Апелативният орган на СТО не функционира от декември 2019 г. насам поради блокиране на назначенията. Ето защо има вероятност споровете да не достигнат до обвързващо решение, когато губещата страна обжалва доклад на специализираната група пред нефункциониращия Апелативен орган и отказва да се договори за арбитраж при обжалване съгласно правилата на СТО. Все по-голям брой такива случаи в момента не могат да бъдат обработени, което има неблагоприятен ефект върху стабилността и предвидимостта на средата за международна търговия. Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване, описана по-долу, има за цел да се справи с този проблем.

А. Посредничество за Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване

С Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване на участниците се предлага обвързващо и независимо уреждане на спорове съгласно правилата на СТО и възможност за обжалване...

През април 2020 г. ЕС и група други членове на СТО създадоха **Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване**. Тази договореност, към която може да се присъедини всеки член на СТО, означава, че докато Апелативният орган е неспособен да функционира пълноценно, участниците поемат ангажимент да обжалват решенията по споровете между тях, проведени в рамките на СТО, чрез арбитраж при обжалване съгласно правилата на СТО

Въз основа на съществуващите правила на СТО, с **Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване се запазва, сред участниците в нея и докато Апелативния орган на СТО не функционира пълноценно, правото на обжалване по спорове в рамките на СТО**, както и правото на обвързващо и независимо решаване на търговски спорове. Това означава, че въпреки кризата с Апелативния орган, по отношение на другите участници в Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване ЕС продължава да се облагодетелства от напълно функционираща двустепенна система за уреждане на спорове съгласно правилата на СТО. Освен това, като запазва възможността за такова уреждане на спорове сред своите участници, Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване като цяло има принос за стабилността и за запазването на основаната на правила търговия. До 30 юни 2021 г. Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване обхващаше 25 члена на СТО⁸¹. Те представляват около половината от световния брутен вътрешен продукт и включват потребители, които често прибягват до уреждане на спорове в рамките на СТО. През юли 2020 г. участващите членове на СТО създадоха 10-членен постоянен резерв от арбитри по обжалванията, от който по трима арбитри се избират на случаен принцип за всеки отделен случай, за да заседават по жалбите, обхванати от Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване.

⁸¹ ЕС, Австралия, Бенин, Бразилия, Канада, Китай, Чили, Колумбия, Коста Рика, Еквадор, Европейския съюз, Гватемала, Хонконг (Китай), Исландия, Мексико, Черна гора, Нова Зеландия, Никарагуа, Норвегия, Пакистан, Сингапур, Швейцария, Украйна, Уругвай и Перу.

Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване беше приложена в няколко спора, по които и двете страни са участници в Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване, чрез подписване на споразумения за арбитраж при обжалване, съответстващи на образца към Многостранната временна договореност за арбитраж при обжалване. Сред тези спорове е започнатият от ЕС спор срещу Колумбия по отношение на антидъмпингови мита върху замразени пържени картофи, внесени от някои държави членки от ЕС (DS591). Следователно, ако по този случай ЕС постигне успех на етапа на специализираната група, Колумбия не може да се опита да осуети този резултат чрез обжалване пред нефункциониращ апелативен орган.

Б. Засилване на Регламента на ЕС за осигуряване на съблюдаването

С промените в Регламента на ЕС за осигуряване на съблюдаването се дава възможност на ЕС да противодейства на опитите на партньорите да предотвратят постановяването на окончателно решение по спорове в рамките на СТО или по двустранни спорове.

Като измени своя **Регламент за осигуряване на съблюдаването**, ЕС разшири възможностите си за упражняване и правоприлагане на международните си права по-категорично. С **измененията**, въведени с Регламент (ЕС) 2021/167, който влезе в сила на 13 февруари 2021 г., се укрепва капацитетът на ЕС да действа в две важни направления.

- Първо, с измененията на ЕС се предоставя възможност да спре или да оттегли задълженията си към даден търговски партньор в ситуации, когато международните търговски правила или ангажиментите от страна на този търговски партньор към ЕС са били нарушени, когато този търговски партньор се стреми да осуети окончателното и обвързващо приключване на съответните процеси за уреждане на спорове, независимо дали са съгласно Договореността за уреждане на спорове в рамките на СТО или във връзка с двустранни или регионални търговски споразумения. С други думи, измененията се отнасят до ситуации, при които, въпреки че ЕС е действал добросъвестно и е положил всички възможни усилия, не може да бъде достигнато обвързващо решение по търговски спор за нарушените права на ЕС. Това може да се дължи на факта, че насрещната страна (търговският партньор на ЕС) не е успяла да предприеме необходимите действия (например ако отказва да назначи арбитри съгласно международно търговско споразумение на ЕС) или на факта, че насрещната страна обжалва доклад на специализирана група на СТО пред нефункциониращия Апелативен орган на СТО и не се е съгласила с временен арбитраж при обжалване съгласно член 25 от Договореността на СТО за уреждане на спорове. Действия по правоприлагане чрез спиране или оттегляне на задълженията на ЕС към съответния търговски партньор ефективно ще защитят икономическите интереси на ЕС.
- Второ, с тези изменения също така се разширява обхватът на възможните контрамерки, като се дава възможност на ЕС да предприема мерки за противодействие в търговията с услуги и по някои аспекти на ПИС, свързани с търговията. По този начин наборът от възможности на ЕС за мерки за правоприлагане е значително по-широк и по-добре адаптиран към днешното общество на знанието. Предвиждането на такива мерки съответства на сериозността, с която ЕС се отнася към спазването на ангажиментите от своите търговски партньори.